

TERÜLETFEJLESZTÉS ÉS INNOVÁCIÓ

A PTE TTK Földrajzi Intézet
Politikai Földrajzi és Területfejlesztési Tanszékének,
valamint
Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszékének
elektronikus folyóirata

Tartalom

KISS MÓNIKA DOROTA

A kistérségek rendszere a törvényi
szabályozás szemszögéből 2

BRAUNNÉ FÜLÖP KATALIN

PPP beruházások a területi
versenyképesség szolgálatában 9

TÜTŐ ESZTER - SÁRINÉ DR. CSAJKA EDINA

A projektgenerálás, mint a területi
tervezés lehetséges eszköze 17

STEFÁN KLÁRA

Lakotár Katalin: Gondolatainkban
élő országhépek (könyvismertetés) 26

Hírek, információk

27

Főszerkesztő

LÁSZLÓ MÁRIA

Főszerkesztő-helyettes

PIRISI GÁBOR

Szerkesztőbizottság tagjai

PAP NORBERT (ELNÖK)

TRÓCSÁNYI ANDRÁS

SITÁNYI LÁSZLÓ

FRANCK GUÉRIT

SZABÓ-KOVÁCS BERNADETT

Lapszerkesztő

SZEBÉNYI ANITA

Olvasószerkesztő

OROSZ ÉVA

Szerkesztőség

7624 Pécs, Ifjúság útja 6. Tel: 72/501-531

<http://balkancenter.ttk.pte.hu>

ISSN 1789 - 0578

Köszöntő

Kedves Olvasónk! A 3. évfolyamába lépett folyóiratunk 2. számának megjelenésekor továbbra is töretlenül bízunk abban, hogy a kicsit megkésett írásaink érdeklődést váltanak ki úgy a gyakorlatban dolgozók, mint a kutatás, oktatás terén munkálkodók körében. A Szerkesztőbizottság szívesen fogad az eddig megjelent írásokkal kapcsolatos véleményeket, javaslatokat, vitacikkeket is. Terveink között szerepel, ahogy a lap indításakor is jeleztük, hogy a jövőben több esettanulmányt, konkrét hazai és nemzetközi, sikeres és kevésbé sikeres példát is közlünk. Ennek érdekében várjuk Olvasóinktól is az írásokat, melyek segítségével bemutathatjuk a települési és a térségi tapasztalatokat. Kérdéseik, javaslataik a folyóirat küldetésének megvalósításában előmozdítóink lehetnek, hiszen szeretnénk, ha a lap aktív, kölcsönös véleménycserével segíthetné a terület- és településfejlesztést. A Területfejlesztés és Innováció folyóirat lehetőséget kíván biztosítani a gyakorlat és elmélet területén dolgozók között a szorosabb kapcsolat kiépítésére is.

Ennek megfelelően már ebben a lapszámban is arra tettünk kísérletet, hogy gyakorlatias témákon keresztül tárgyaljunk néhány, a hazai területfejlesztést érintő alapvető kérdéskört. Ennek megfelelően Kiss Mónika Dorota a kistérségek jogi szabályozásának kérdéseiről, illetve a társulások működésének néhány aspektusáról értekezik. Braunné Fülöp Katalin napjaink egyik „divatosnak” is mondható eszközét, a PPP beruházásokat vizsgálja közgazdasági megközelítésből. Harmadik cikkünk szerzőpáros műve, Tütő Eszter és Sáriné Dr. Csajka Edina a projektgenerálás szerepével foglalkoznak. Reméljük jelen számunk is elnyeri majd az Önök tetszését, ahogy eddig is, várjuk visszajelzéseiket, hozzászólásukat, véleményüket. Ez utóbbiakat elsősorban a szebenyi@gamma.ttk.pte.hu vagy a pirisig@gamma.ttk.pte.hu címre várjuk.

Kellemes olvasást és hasznos időtöltést kívánnak mindenkinek:

a szerkesztők

KISS MÓNIKA DOROTA

A kistérségek rendszere a törvényi szabályozás szemszögéből

Az általánosan létrehozandó, a központi jogalkotó által lehatárolt területi egységek jogi alapját elsősorban a települések többcélú kistérségi társulásáról szóló alapvető jogszabály határozza meg.¹ Rendelkeznek azonban más jogszabályok is a helyi önkormányzatok társulásairól, de ezek a jogszabályok nem érintik közvetlenül és konkrétan a kistérségek társulását. Ezeket a jogszabályokat az Alkotmány,² a helyi önkormányzatokról,³ illetőleg a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló törvények⁴ alkotják.

Az alkotmányi szabályozás alapvető és keret jellegű, amely meghatározza Magyarország területi tagozódását; a kistérségek azonban nem kaptak szabályozást az Alkotmányban, így ezt az egységet a gyakorlatban kvázi, statisztikai célú területi egységnek nevezhetjük. Az alkotmányi területi tagozódás a helyi önkormányzatisághoz kapcsolódik, valamint a kisebb egységektől a nagyobbak felé irányul.⁵

Hazánk Alkotmánya a helyi önkormányzatok társulási szabadságát is deklarálja. A vonatkozó szabály szerint a helyi önkormányzat szabadon társulhat más helyi képviselő-testülettel, érdekeinek képviseletére önkormányzati érdekszövetséget hozhat létre, feladatkörében együttműködhet más országok helyi önkormányzatával, és tagja lehet nemzetközi önkormányzati szervezetnek.⁶

¹ 2004: CVII. törvény a települések önkormányzatának többcélú kistérségi társulásáról (Tkt).

² A többször módosított 1949:XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról

³ 1990:LXV. tv. (Ötv.)

⁴ 1997:CXXXV. tv.

⁵ Alk. 43. §

⁶ Alk. 44/A (1) bek. h) pont.

Kistérségi törvényünk a települések többcélú kistérségeinek felsorolását magában foglaló melléklettel rendelkező jogszabály. Ez a 14 szakaszból álló jogszabály rövid és egységes szabályok gyűjteménye. A többcélú kistérségek jogállását behatároló törvény rövid és egységes rendelkezéseivel lehetőséget teremt a kistérségi tanácsok számára a működésükre vonatkozó részletkérdések térségi rendezésére.

A kistérségek 2004. évi lehatárolását követően a vonatkozó törvény értelmében Magyarországon minden település egy meghatározott kistérség részesévé vált. A kistérségi társulás létrehozásának alanyai az érintett települések önkormányzatai, képviselő-testületei.⁷ A megalakítás címzettjei a képviselő-testületek, döntési jogkörüket át nem ruházható hatáskörben gyakorolják,⁸ a társulás létrehozására irányuló döntéseiket minősített többségű döntéshozatali eljárás során alakítják ki és fogadják el.⁹

A települési szinten, az Ötv.-ben megfogalmazott követelményekkel elfogadott társulási szándékot követően hozzák létre a képviselő-testületek a jogi személyiséggel rendelkező kistérségi társulást írásbeli kistérségi megállapodással, amely összetartozás alapvető szerve a települések helyi önkormányzatának polgármesterei által alkotott *kistérségi tanács* lesz.¹⁰ A kistérségi tanács a kistérségi szintű döntéshozatal szerve, a feladat- és hatáskörök címzettje, főszabály szerinti elnöke a székhelytelepülés polgármestere.

A kistérségi társulási megállapodás egyes kérdéseit törvényhozói előírás következtében kell rendezni, másokra szabad belátás alapján, a helyi igények és sajátosságok figyelembevételével. A megállapodás a fentiekben is említett kötelező törvényi¹¹ és önkéntes¹² tartalmi kellékekből áll. Az önkéntes kellékekhez a törvényhozó különböző tárgyakat is javasol, például a lakossági kapcsolattartási formák, feladat- és hatáskörök stb.

A kistérségi törvény hatálybalépése következtében Magyarországon 168 kistérség jött létre 2004-ben. A kistérségek különböző nagyságban funkcionálnak; a gyakorlat azt mutatja, hogy egy kistérségben általában egy vagy csak néhány, kisebb lélekszámú és infrastrukturális fejlettségű város vesz részt, míg a legtöbb közülük községi jogállásban lévő település.

A kistérség fogalma *Bekényi József – Bércesi Ferenc – Németh Jenő* koncepcionális tanulmánya szerint az ország egész területét átfogó, régióhatárokat (megyehatárokat) át nem lépő rendszer; települések olyan együttese, amelyek között többirányú, valós kapcsolatok funkcionálnak, s amely mint közigazgatási egység, meghatározott térségi, településközi funkciókat lát el, térségi tervezést végez (BEKÉNYI J. - BÉRCESI F. - NÉMETH J. 2003).

A kistérségek funkcionálásával kapcsolatos kvázi területszervezési eljárás nem követ egységes szabályozást.¹³ A Tkt. mellékletében megjelölt kistérségi lehatárolás megváltoztatását az érintett képviselő-testületek az önkormányzati választásokat követő hat hónapon belül kezdeményezhetik.¹⁴ A mellékletben megjelölt kistérségi lehatárolás már abban az esetben is megváltozik, ha egy adott kistérségből az egyik tag vagy akár több tag is kiválik vagy egy adott kistérséghez csatlakozik; a csatlakozásnak azonban törvényhozóilag nincs olyan feltétele, amely az országgyűlés előtti eljárás megindításához kötné ezt. Az sem teljesen egységes, hogy konkrétan mely képviselő-testületek kezdeményezhetik ezt az eljárást, hiszen a mellékletben kijelölt kistérség területe, ha abból egyetlen tag is válik ki, érinti az elhagyott kistérség területét, érinteni fogja a céltérség területét, valamint a csatlakozásra kötelezés hiányában akár „fehér folt” is képződhet a kistérségi lehatárolás államterületi rendszerében. A kistérségi lehatárolás valamely

⁷ Általában vitatémát képez a szakmában a „helyi önkormányzat” és a „képvisező-testület” fogalmának szinonimaként történő alkalmazása, ahogyan például a kistérségi törvény is teszi, annak ellenére, hogy a két fogalom nem azonos tartalmú. A többcélú kistérségek társulása az „önkormányzatoké,” ahogyan a törvényi cím sugallja, viszont a törvény úgy is rendelkezik, hogy kistérségi társulást a „képvisező-testületek” hozzák létre.

⁸ Ötv. 10. § (1) bek. e) pont.

⁹ Ötv. 15. § (1) bek.

¹⁰ Tkt. 5. § (1)-(2) bek.

¹¹ Tkt. 3. § (1) bek a)-m)

¹² Tkt. 3. § (2) a)-k)

¹³ A kistérségek területével kapcsolatos eljárások nem minősülnek a kifejezés jogi értelmében felfogott területszervezési eljárásnak, mert - ahogyan kifejeződött a tanulmány elején - a kistérség nem része az állam alkotmányjogi értelemezett területi tagozódásának, tehát nem is lehet tárgya az ország területi tagozódását érintő területszervezési eljárásnak.

¹⁴ Tkt. 13. § (1) bek. első fordulat.

tag kizárásával is módosulhat. A kizárásra a Tkt. értelmében egyfajta szankció következtében kerülhet sor, anyagi és eljárási feltételeit szintén a törvény szabályozza.¹⁵ A kiválásról szóló - minősített többséggel hozott - döntést a települési önkormányzat képviselő-testülete hat hónappal korábban köteles meghozni, és azt a társulás tagjaival közölni.¹⁶ (A 2004. évi lehatárolást követően már több ízben is történt sikeres kezdeményezés hazánkban a kistérségek számának megváltoztatására. A kiválások és új térségbe csatlakozások indokai között a célszerűbb, gazdaságosabb működés, illetőleg a pályázati lehetőségek racionalizálta kihasználása szerepel).

A statisztikai célú területi egységek nomenklatúrája nem követ még körülbelül sem azonos területi lehatárolást az Európai Unió területén belül. Ennek oka minden tagállam közjogi szabályozása következtében kialakult helyzetére vezethető vissza.¹⁷

Nemcsak az uniós tagállamok területi beosztásában mutatkozik differencia a NUTS szintek között, hanem adott tagállamon belül, így Magyarország területén belüli egységek esetében is. A kistérségek nagyságát – területileg, valamint lakosságszám és gazdasági erő tekintetében is – igen nagy szórás jellemzi, azonban közjogi státuszukból adódóan minden kistérség (függetlenül a differenciáktól) egységesen NUTS 4-es szintként kezelendő.

A kistérségi tanácsi ülésezéshez kapcsolódó szabályok

A tanács működéséhez kapcsolódó szabályok jórészt eljárási jellegűek. A törvény rendszerezi a kistérségi tanács *ülésezésének* alapszabályait, ezek szerint – főszabályként – a tanács ülései nyilvánosak (a kistérségi törvény taxatív meghatározza azokat a témákat, amelyek tárgyalása során a tanácsnak zárt ülést kell tartania). A nyilvános ülések szabályai képesek elősegíteni bizonyos szintű és intenzitású társadalmi kontrollt a tanács működése, döntéshozatala felett.¹⁸

A kistérségi társulási tanács *döntéshozatalára* vonatkozó szabályozás értelmében a kistérségi tanács kéttípusú döntéshozatali eljárással rendelkezik: az egyszerű többségű döntéshozattal, illetve a minősített többségűvel. A döntéshozatal határozati alakban ölt testet; ebből az is következik, hogy a társulási tanács nem alkothat a kistérség egészére kiható jogszabályt (rendeletet), ezért szükséges bizonyos, a társulási megállapodásban rögzített tárgyakkal, valamint a határozatokkal kapcsolatban a további települési képviselő-testületi rendeletalkotás.

A döntéshozatal során a társulási tanács birtokában kell legyen a határozatképességnek.¹⁹ A határozatképesség tárgyában történő tanácsbeli megállapodás nem vezethet bármely tag/tagok jogának kiüresedéséhez, vagyis az olyan megállapodás elfogadásához, amely abszolút vétőjogot biztosít valamely tag számára bizonyos döntéshozatali eljárás során. Célszerű a *blokkoló kisebbség* intézményének a bevezetése az olyan települések érdekeinek döntéshozatal során való kifejeződése érdekében, amelyek a kistérséget alkotó települések között alacsony lakosságszámmal rendelkeznek, hiszen ezek a települések se lakosságszámuk, se költségvetési hozzájárulásuk aránya alapján nem kerülhetnek erős szavazatarányos pozícióba.²⁰

¹⁵ Tkt. 1. § (6) bek.

¹⁶ Tkt. 1. § (4)-(5) bek.

¹⁷ Vegyük például Németországot, ahol a tartományi szintek területi és lakosságszámbeli nagysága igen változó, vagy például Lengyelországot, ahol a vajdaságokat nagyságukra tekintet nélkül regionalizálták, hogy megvalósuljon a NUTS2 európai területi szint. Hegbert Küpper: Közvetlen demokrácia a jogállamban. Elhangzott a PTE ÁJK Doktori Iskolája szervezésében (2008. december 5. Pécs), valamint Kiss Mónika Dorota: Területszervezés és helyi önkormányzás Lengyelországban. Elhangzott: Jogász Doktoranduszok országos Szakmai Találkozója, KRE ÁJK (2008. november 29. Budapest)

¹⁸ Tkt. 7. § (3) bek. a)-d)

¹⁹ Tkt. 8. § (1) bek.

²⁰ E témával foglalkozott a már idézett koncepcionális vitaanyag is, ennek ellenére a Tkt.-ban erre vonatkozólag nincsen szabály, viszont a koncepcióanyagban szintén szereplő, az igen nagyszámú településcsoporttal rendelkező kistérség esetében alkalmazható „elnökség” intézményét – amely a tanácsi döntéshozatalt segíti el – szabályozza a Tkt. A kistérségi tanács törvény keretei között érvényesülő döntési autonómia keretében azonban a blokkoló kisebbség intézményét nyugodalmasan szabályozhatja.

Szervezeti és működési szabályok

A kistérség ügyviteli, operatív munkájához szükséges igazgatási szervezetet vagy a kistérségi megállapodásban létrehozott *munkaszervezet*, vagy pedig a kistérség székhelytelepülés képviselő-testületének hivatala, a *polgármesteri hivatal* alkotja. A gyakorlat azt mutatja, hogy munkaszervezet létrehozására a kistérségek csak ritkább esetben vállalkoztak, többnyire a székhelytelepülés polgármesteri hivatala kereken látják el a tanácsai működéséhez kapcsolódó feladatokat.

A kistérségi adminisztrációs, ügyviteli és operatív munkájának elvégzéséhez szükséges szakmai előírásokat a köztisztviselők számára ágazati törvények határozzák meg. A Tkt. e kívánalmát még nem teljesen követi a gyakorlat, mert napjainkban is hangoztatott álláspont az, hogy hiányoznak az e kívánalmaknak eleget tevő jogszabályi előírások, vagyis a szakma felkészültsége bizonyos területeken még nem teljes. Hiányosnak tekinthetők azok a kontrollsabályok is, amelyek alapján megállapítást nyerhetne, és bizonyos szabályos időközönként további felülvizsgálást biztosítana a képesítési előírást tartalmazó szabályok érvényre juttatása minden kistérség köztisztviselői tekintetében.

Az adminisztrációs munka szakmai követelményei mellett a másik igen fontos témát a törvényességi és a kistérségi gazdálkodás feletti ellenőrzés hatáskörével kapcsolatos kérdések képezik. E feladatokkal a megyei közigazgatási hivatalvezetőt, illetve az állami számvevőket bízta meg a törvényalkotó, kibővítve az európai unióbéli támogatási források felhasználása feletti ellenőrzést végző speciális szervekkel, így például az Európai Bizottság szervezetei, az európai uniós támogatások irányító hatóságai, a fejezetek ellenőrzési szervei, a kincstár.

A kistérségi gazdálkodás, illetve a helyi önkormányzatok gazdálkodása vonatkozásában ún. *külső* és ún. *belső* ellenőrzésről beszélhetünk. A külső ellenőrzést az állami számvevők végzik, a belsőt – ahogyan az elnevezése is mutatja – a kistérségi munkaszervezet szakemberei végzik a kistérség bármely önkormányzati-társulási intézménye felett, és ez a feladatkör a kistérségi társulások egyik lehetséges törvényi eleme is. Gyakori, hogy a belső ellenőrzés szakmai színvonalát, és ebből adódóan szükséges szerepét és hatékonyságát a szakmabeliek és a *társadalmi kontroll alanyai*, az állampolgárok megkérdőjelezzik. Megkérdőjelezésük hátterében bizonyos esetekben a helyi önkormányzatok működésével kapcsolatos, váratlanul, az ellenőrzésektől függetlenül napvilágra került hivatali és gazdasági bűncselekmények megalapozott gyanúja miatt indított eljárások, illetőleg sok esetben az egyébként magasabb színvonalon ellátandó közszolgáltatások színvonalának csökkenései állnak, rendszerint a rendelkezésre álló források folyamatos hiányára való felhívás kíséretében. Ezek a körülmények pedig a választópolgárok, állampolgárok bizalmatlanságát eredményezik.

A kistérségi működés és szervezet kialakítása vizsgálatakor érdemes az intézményesítés folyamatát is vizsgálni. A NUTS4-es területi kizsint, vagyis a kistérségek kialakítása a Közösségben lényegében területi szintet jelent. A kistérség szintje olyan közösségbeli elvárás, amelynek területi lehatárolással kell eleget tennie a belső jogalkotónak (ez lényegileg azt jelenti, hogy míg például Magyarországon a kistérség intézményesítése a helyi önkormányzatok társulását jelenti kistérségi önkormányzatiság nélkül, addig más tagállamban maga a kistérség (járás) önkormányzatisággal felruházott területi egység).

Kistérségi tevékenység: a közszolgáltatások katalógusa és a területfejlesztés

A kistérségek 2004. évi lehatárolása egy viszonylagos egységes rendszert követett, és a kistérségek működésének két, alapvető területét célozza, amely elérése érdekében a kistérségi törvénynek három alapvető iránya van:

- a kistérségi társulások intézményesítése;

- a kistérségek összehangolt, egységes fejlesztése;
- önkormányzati közszolgáltatások magasabb színvonalú ellátása.²¹

A kistérségi keretek között ellátandó-ellátható közfeladatokat a törvény *tételezen* sorolja fel.²²

Érdemes az Ötv. helyi önkormányzatok számára kötelezően előírt, illetőleg önként vállalható feladatainak katalógusát is szemügyre venni, hogy érzékeljük a feladatok közötti átfedéseket.²³ A szabályozás nem véletlen. A kistérségeket alkotó önkormányzatok társulása kizárólag olyan feladatokat láthat el a kistérség keretei között is, amelyek az Ötv. által vagy kötelezően, vagy önként vállalható módon, de a hatáskörükbe vannak utalva.

A Tkt.-ban jelenleg megjelenő, illetőleg a kistérségek által vállalt feladatok közül egyesek általános jelleműek, s nem igazán egyértelmű, hogy például az „életminőség javítása,” az „esélyegyenlőség” vagy például az „idegenforgalmi kultúra fejlesztése” alatt mit kell érteni, ezért a kistérségi koncepcióban e feladatokat célszerű körülírni, és pontos fejlesztési irányokat meghatározni azokkal kapcsolatban, hogy tárgyiasult alakban jelenjenek meg a kistérség lakossága előtt.

A költségvetési ösztönző rendszer megalkotásával a törvényhozó egyfajta „láthatatlan” rangsort állított fel a kistérségi keretekben ellátható feladatok között, amely által bizonyos feladatok ellátása teljesen elmarad, illetve jelentéktelenné válik a térségekben.

A költségvetési támogatásokkal ellátott közfeladatok színvonalát érintően megfogalmazhatjuk a kérdést, hogy tulajdonképpen milyen tényező által lesz magasabb színvonalú a kistérségi közszolgáltatás? Vajon az állami költségvetési ösztönző támogatás van-e olyan erősségű, amely megalapozza, elősegíti a magasabb színvonalú ellátást? A közszolgáltatás-nyújtás színvonalának mérése megtörténik-e valamilyen mutató alapján a kistérségekben? Mindez mérhető-e a szolgáltatást igénybe vevők elégedettségével? Kialakult-e olyan véleménynyilvánító fórumrendszer a kistérségekben, amely alkalmas a szolgáltatást igénybe vevők igényeinek felmérésére, véleményük megtételére? Kifejezhető-e a színvonal jelentős mértékű növekedése a korábban elaprózott rendszerben történő alapellátások és a kistérségi szint esetében valamilyen mutató alapján?

Magyarországon számos községi önkormányzat működik igen kedvezőtlen helyzetben, különösen infrastrukturális szempontból, de a helyi önkormányzás más területeire is hasonló, ha nem ugyanilyen szituáció a jellemző. Valójában az európai unióbeli pénzügyi támogatások nagy segítséget jelenthetnek a gazdaságilag és pénzügyileg gyengébb önkormányzatok számára, azonban azt is észre kell venni, hogy azokban a kistérségekben, ahol az alapfeladatok ellátására sincs pénzügyi fedezet, még az Európai Unió se képes megfelelő mértékben támogatást nyújtani a felzárkózásra. Minden önkormányzatnak kell rendelkeznie ugyanis saját erővel, önrésszel a beruházásokhoz,²⁴ de gyakran nemcsak a magasabb színvonalú működéshez nincs elég forrás, hanem még az alapvető feladatok ellátásához sem.

A kistérségfejlesztés folyamatát az alábbiak szerint szükséges végiggondolni: amennyiben eddig úgy vélekedett a szakma, hogy a települések között jelentős fejlettségbeli különbség uralkodik, úgy ezek után nem a települések, hanem a kistérségek között adódnak majd jelentős fejlettségbeli különbségek, különösen, hogy figyelembe kell vennünk a hátrányos helyzetű kistérségek magas számát. A kistérségek lehatárolásakor, 2004-ben kiadott törvényhozói parancsra minden kistérség engedelmesen megkezdte a maga fejlődését egy meghatározott mérce szerint, de az, hogy az egyébként társadalmilag is elvárt területi fejlettségbeli egyenlőtlenségek megszűnjenek, azt kívánná meg, hogy a gyorsabb ütemben fejlődő, erős pénzügyi bázisú kistérségek álljanak meg a fejlődésben annak érdekében, hogy más térségek is a fejlettségi szintjükre kerülhessenek. A „szintbehozás” tehát megkövetelne egyfajta kistérségi szolidaritást és

²¹ Tkt. preambulum.

²² Tkt. 2. § (1). bek. a)-r). pont.

²³ Ötv. 8. § (4) bek. és Ötv. 8. § (1) bek.

²⁴ Az önrészes pályázati lehetőségek széles palettájából válogathatnak a helyi önkormányzatok, illetőleg a kistérségek. E pályázati lehetőségek közül egyesekben minimális önrésszel szükséges rendelkezni a kedvező elbíráláshoz, míg más pályázatok esetében nagyobb pénzügyi hozzájárulás szükséges; s hasonlóképpen változatos projektek megvalósítását célozhatják meg a kistérségek.

tevékeny közreműködést a szegényebb kistérségek előnyére.

Nem ritka vélemény az, hogy az egyidejű, párhuzamos kistérségi fejlesztések ugyanúgy determinálják a kistérségek közötti fejlettségbeli különbségeket, mint korábban a települések közötti különbségeket. Úgy ítéltethető meg, hogy a kistérségek keretében történő egységes fejlesztés nem minden esetben alkalmas a közöttük meglévő fejlettségbeli különbségek enyhítésére, de még az egy kistérségen belüli települések közötti területi kiegyenlítésre sem. E gondolatokkal összefüggésben fogalmazódik meg az az általános nézet, hogy e folyamatnak köszönhetően legfeljebb fejlettebb szinten lesznek különbségek a kistérségek között.

A területfejlesztés esetében hasonlóan fogalmazhatunk: az egységes területfejlesztés kiemelten kezelendő feladat, azonban mégsem egyenlő kategória az ösztönző támogatást igénylő közszolgáltatásokkal. Míg ugyanis a közszolgáltatások ellátása belső érdekekhez kapcsolódik, addig a területfejlesztés egységes megvalósítása – bár vitathatatlan, hogy belső igények is megalapozzák – közösségbeli elvárás és igény, vagyis fogalmazhatunk úgy is, hogy a területfejlesztés a kistérségi működés anyafeladata.

Közösségi együttműködések

A kistérségi társulás és a kistérség választópolgári közössége közötti kapcsolatrendszer kiépítésére több lehetőség is kínálkozik a jelenlegi szabályozás alapján.

A kapcsolatok és együttműködések elsődleges törvényi fóruma a *kistérségi társulási tanács ülése*, valamint annak a kistérségi törvényben deklarált *nyilvánossága*. Ehhez kapcsolódóan másodlagos kapcsolati formaként a kistérségi törvényben nevesített *közmeghallgatás jogintézményéről* kell említést tenni. Közmeghallgatás tartásakor a társulási tanács tagjait alkotó polgármesterek ismertetik a lakossággal a kistérségi tanács településüket érintő működését, az aktuális és folyamatban lévő pályázatokat és beruházásokat, a közszolgáltatási tevékenységeket. Az érintettek, a szolgáltatást igénybe vevők, a választópolgárok pedig megtehetik a kistérségi tanács működésével kapcsolatos, valamint az egyéb jellegű közérdekű kérdéseiket, javaslatukat, véleményeiket és kezdeményezéseiket.

További, a kistérségi működést ismertető kapcsolati forma a társulási tanács tagjai, a polgármesterek számára előírt, évente legalább kétszeri alkalommal történő *beszámoló* megtartása a helyi önkormányzatuk felé.

A képviselő-testületek egymás közötti, megyei önkormányzati, illetve más hatóságok közötti *tájékoztatásának rendszeréről*, a *döntés-előkészítés* módjával kapcsolatos részletkérdéseket a társulási megállapodásban rendezheti a tanács. A kistérségi megállapodásban olyan jogintézményeket érdemes külön nevesíteni, amelyeket nem tartalmaz sem az Ötv., sem a kistérségi törvény. A fórumoknak szervezettnek kell lenniük, alkalmasnak a szolgáltatást igénybe vevők véleményének kifejezésére, igényének felmérésére, elégedettségének mérésére, valamint kistérségi szintűnek kell lennie, hogy azon állampolgárok, választópolgárok széles köre gyakorolhassa részvételi jogosultságát.

Néhány gyakorlati észrevétel

A gyakorlatban a kistérségek működése között a leggyakrabban a *területi nagyságbeli*, a *gazdasági-pénzügyi helyzetbeli*, valamint a *hátrányos helyzetbeli* különbségeket tartják nyilván. Nos, tény, hogy e három különböző szempontú, a kistérségek között differenciát képező társadalmi jelenség hosszú időre meghatározza adott térségek működésének mikéntjét. A kistérségek különbségeiben a szórás igen nagy, ezt elsődlegesen az ország sajátos településhálózata befolyásolja (például a Dunántúl településföldrajzilag lényegesen különbözik az Alföldtől), de a kedvezőtlen-kedvező elhelyezkedési hely, valamint a helyi önkormányzatok pénzügyi alapjai is igen jelentősen befolyásoló tényezők. A kistérségek eredményes vagy

eredménytelenebb működését alapvetően meghatározza a régióközpontokhoz való közelségük, illetőleg a távolságból adódó gyenge kapcsolatuk, s azok a térségek fejlődtek jelentősebben, amelyek egyébként is stabilabb alapon állnak.

Bizonyos szakmai álláspontok szerint az alábbi képlet felállításával lehet jellemezni a kistérségek jelenlegi működési rendszerét: „szegény önkormányzatok = szegény kistérségek.” Vagyis olyan kistérségekben, ahol gyenge az önkormányzati gazdasági alap, ott maga az önkormányzatok által alkotott kistérség is gyenge pénzügyi bázisú lesz.

Hazánkban az egyik nézőpont szerint a többcélú kistérségek területe szükségszerű területi szintet jelent. A szakemberek e nézetet valló csoportja meglehetősen optimista, azonban a véleményalkotók másik csoportja e nézetekkel szembehelyezkedik. E szakemberek gyakran vannak azon a véleményen, hogy a kistérségek nem képesek betölteni a törvényben számukra kijelölt szerepeket. A legváltozatosabb aggodalmak fejeződnek ki e véleményekben²⁵ (FARKAS K. 2007, KISS L. 2005).

A kistérségek megalakítását megelőző időszak koncepcionális anyagai – talán tervezetten, talán óhatatlanul – a legtöbb kérdésben optimista kicsengésűek. A *koordináció*, az *egységesség*, az *integráció*, a *fejlesztés*, a *fejlődés*, a *hatékonyság*, a *célszerűség-gazdaságosság*, az *átláthatóság*, a *leegyszerűsödés* a vitaanyagok alapszókincsét alkotó kategóriák, mindez azonban egyszerre és egyidejűleg meg is valósul majd a kistérség keretei között? Lehetséges. Amíg azonban a kistérségek maguk választják ki a közszolgáltatási katalógusból az ellátni kívánt feladatokat, maguk döntenek arról, hogy a közösségi pénzforrások közül melyekre pályáznak – teljes mértékben elfogadhatóan –, addig a kistérségek között különbségek adódhatnak az ellátott feladatok és fejlesztési beruházások között. Ez az eltérés pedig lehetséges, hogy nem fogja elősegíteni a kistérségek egymás közötti fejlődésének összhangját – amely a kistérségi törvény alapszellemé –, mert így felmerül a szakmai kérdés, hogy milyen tényező alapján lehet egyenlőségjeleket tenni a kistérségek működése közé.

Általános értékítélet megtételére nagyon nehéz vállalkozni, valószínűleg lehetetlenség is. Egyes kistérségek a törvényhozói céloknak megfelelően működnek, mások esetében nem történik jelentős mértékű fejlesztés sem a területben, sem a közszolgáltatásokban, noha a kistérségek immár 4-5. évben történő funkcionálásakor kellene tapintani, érzékelni a működés okozta eredményeket. Talán egy olyan általános szakmai véleményt fogalmazhatunk meg a kistérségi működésekkel kapcsolatban, amely szerint ezek a területi egységek úgy és olyan mértékben és módon működnek, ahogyan más területi egység, közigazgatási rendszer és jogintézmény is működik a maga nemében napjainkban.

Irodalom

- BEKÉNYI J. – BÉRCESI F. – NÉMETH J. 2003: A kistérség fogalma, funkciói, intézményrendszere (előzetes koncepció-vitaanyag). Magyar Közigazgatás, 4. sz. pp. 194-209.
- BÉRCESI F. 2002: A kistérség helye, szerepe a közigazgatás rendszerében. Magyar Közigazgatás, 9. sz. pp. 522-540.
- FARKAS K. 2007: A hazai és nemzetközi fejlesztési támogatások területi megoszlása 2002-2005. években II. – Kistérségek – Megyei jogú városok „szerepe.” Comitatus Önkormányzati Szemle, 5. sz. pp. 4-15.
- FOGARASI J. 2007: Mire lehet megoldás a kistérség? Magyar Polgármester, 2. sz. p. 5.
- KISS L. 2005: A települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásai. In: Fogarasi J. (szerk.): A helyi önkormányzatok, Unió Kiadó, Budapest, pp. 301-305.
- MARTON I. – SITÁNYI L. 2007: Az önkormányzatok pályázatainak vizsgálata a Dél-dunántúli régióban. Comitatus

²⁵ Lásd részletesebben FARKAS KÁROLY: A hazai és nemzetközi fejlesztési támogatások területi megoszlása 2002-2005. években II. – Kistérségek – Megyei jogú városok „szerepe.” In: Comitatus Önkormányzati Szemle, 2007/5. sz. 4-15. o. KISS LÁSZLÓ: A települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásai. In: A helyi önkormányzatok (Szerk. FOGARASI JÓZSEF), Unió Kiadó, Budapest, 2005; 301-305. o.

PPP beruházások a területi versenyképesség szolgálatában

Bevezető

A beruházások gazdaságélénkítő hatásának vizsgálata kedvelt témája a szakirodalomnak. Különösen az állami beruházások élveznek nagy figyelmet, és gerjesztenek komoly vitákat, többek között azért is, mert az elemzések szerzői akarva-akaratlanul állást kell, hogy foglaljanak egy évszázados közgazdasági vitában az állam szerepét illetően. Az állami beavatkozás optimális mértéke, fontosságának hangsúlyozása vagy éppen e beavatkozások káros hatásainak ismertetése ugyanis a közgazdaságtan történetén végig húzódó problémakör. Jóformán minden jelentősebb iskola, irányzat határozottan véleményt nyilvánít e tárgykörben, érveket sorakoztatva pro és kontra az aktívabb vagy passzívabb államra vonatkozóan. Ilyen módon meglehetősen széles spektrum állt elő az állami beavatkozás optimális mértékére. A skála egyik szélén az Adam Smith-féle állásfoglalás áll, miszerint az állam gazdasági szerepét erősen korlátozni kell. Ezt az eszmét vitte tovább az ún. neoklasszikus iskola, a chicagói libertariánusok és a racionális várakozások iskola követői, s a közelmúltig ez volt az uralkodó gazdasági nézetrendszer alapja is. A mainstream gondolkodás ugyanis olyan vegyes modelleket alkot, ahol a gazdaságszabályozás alapvetően piaci, az ideális, hatékony állam csak szigorú körben, behatárolt mértékben és meghatározott esetekben beavatkozó gazdasági aktor. Az ún. keynes-i irányzat ellenben lényegesen aktívabb államot feltételez, bár a fő gazdaságszabályozó szerep itt is a piacé. Keynes modelljében az állam beruházásaival kulcsszerepet tölt be az aggregát keresleti görbe emelésében, s ezen keresztül az országok fejlesztésében. Nem véletlen, hogy e nézetek bölcsője a nagy világválság idején ringott és manapság ismét reneszánszát éli a gazdasági fejlesztést kulcsfeladatának tekintő, az ország versenyképességének emelésében aktív szerepet vállaló, a nagy központi projekteket generáló állam eszméje.¹

Az állami beruházások jelentőségét részint azok nagyságrendje adja, hiszen ezek jó része hagyományosan megaprojekt ma is². Másrészt e beruházások rendre stratégiai ágazatokban valósulnak meg - energiaszektor, nemzetvédelem, közlekedés - vagy más módon érintik a társadalom nagy hányadát, ilyenek pl. az oktatási vagy egészségügyi létesítmények. Természetesen e területeken is hallatlan technikai-technológiai fejlődés ment végbe az elmúlt évtizedekben, melynek következtében a beruházásokkal létrehozott eszközökkel szemben egyre nagyobb a kapacitásigény, egyre magasabb az elvárt minőségi színvonal, nem is beszélve az olyan új szempontokról, mint pl. a környezetkímélő működtetés. Mindezekből következően a modern jóléti állam folyamatos társadalmi nyomás alatt áll, hogy e beruházásokat minél gyorsabban, és minél magasabb színvonalon valósítsa meg, ugyanakkor a növekvő forrásigénynek nem teremthetik meg automatikusan a fedezete, ezért új és újabb megvalósítási módok kerülnek napirendre.

Dolgozatomban egy viszonylag új keletű megoldást, a PPP-nek ismert Public-Private-Partnership konstrukciót ismertetem, amelynek keretében klasszikus nagyberuházások valósulnak meg. A partnerség lényegének összefoglalása után annak elméleti és gyakorlati megalapozását vázolom, majd a PPP beruházások területi versenyképesség-növelésében betölthető, részben speciális szerepét tekintem át.

¹ A teljes kép megismerése érdekében meg kell említeni, hogy a felvázolt fiktív elmélettörténeti skála másik végpontja, a radikális közgazdaságtan, a klasszikus Ricardo-féle elméletet fejlesztette tovább, vagy inkább térítette el addig, ahol az állam gyakorlatilag a gazdaságirányítás, termelés és újraelosztás kulcspozíciót magának tartja meg, egészen szűk területekre korlátozva, vagy kiiktatva a piaci mechanizmusokat. Ezen eszmék talaján kezdődött a szocializmus egykor egész világrészre kiterjedő kísérlete, mely a világ egyes pontjain száz év múltán is makacsul tartja magát.

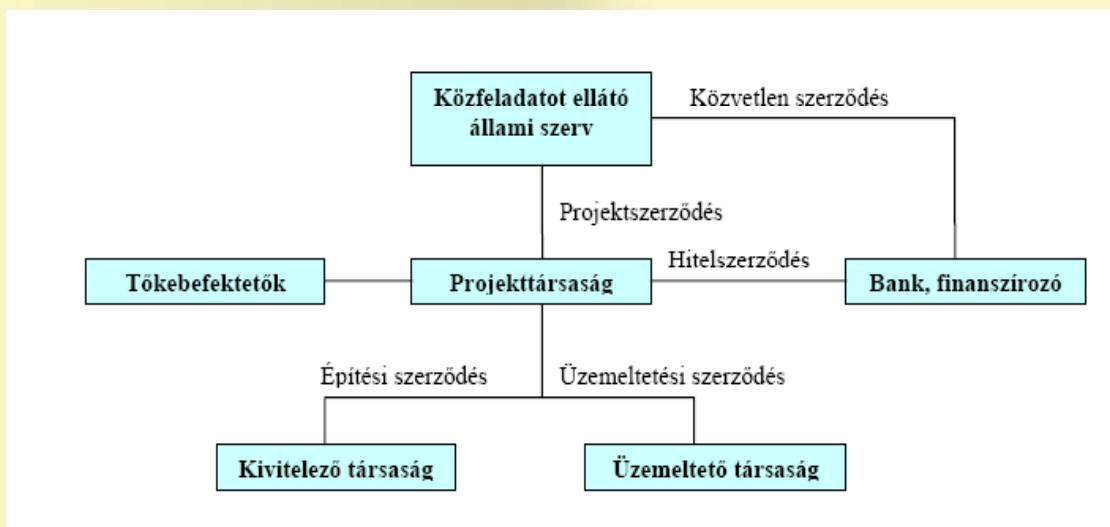
² Talán elegendő az olyan hagyományosan állami beruházásokra utalni, mint az utak építése, folyók szabályozása, erőművek építése, hadiipari beruházások, úrkutatási projektek stb.

A PPP konstrukció lényegi elemei

A partnerség ugyan európai találmány, hiszen az alapmodell az Egyesült Királyságból terjedt el, az Európai Parlament azonban csak 2006-ban definiálta jogszabályban annak lényegi sajátosságait és megkülönböztető jegyeit. Állásfoglalása szerint a Public-Private Partnership kapcsolatok „hosszú távú, szerződés által szabályozott együttműködések a közjogi szervek és magánszféra között olyan közfeladatok ellátására, melyek esetében a szükséges anyagi forrásokat közös szervezeti irányítás alá helyezik és a felmerülő projektkockázatokat a projektben részes partnerek kockázatkezelési képességei alapján arányosan osztják meg” (2006/2043. EP állásfoglalás).

A fenti definícióban a konstrukció lényegi elemei az alábbiak:

- A partnerség hosszú távra szól, mely rendszerint 15-20 évet jelent, de a projektek jellegétől függően lehet ennél hosszabb is.³
- A megvalósításban végig együttműködés folyik, azaz nem cél a szolgáltatás végleges átadása, a privatizáció.
- A partnerség az érdekek és a célok összehangolásán alapul. Ezt szolgálja az együttműködés leggyakrabban alkalmazott szervezeti megoldása, a projektársaság alapítása, melyen keresztül az üzleti szervezet és a közintézmény egyenrangú felekként juttathatják érvényre szándékaikat.
- Szintén lényeges elem a kockázatok megosztása a felek között olyan módon, hogy a kockázatviselés és díjfizetés arányos és kiszámítható legyen.
- A partnerség keretében hagyományos állami feladatokat látnak el, így az leggyakrabban a közlekedési infrastruktúra megvalósítását vagy oktatási, kulturális, sport és egészségügyi létesítmények létrehozását és működtetését szolgálja.

1. ábra. PPP-projektek szerződéses struktúrája

Forrás: PPP Kézikönyv

Az együttműködés különféle modelljeiben a következő alapelemek variálódnak: Design-Build-Develop-Finance-Operate-Transfer⁴, ennek megfelelően léteznek különféle együttműködési formákat tartalmazó

³A szerződések mindig határozott időre szólnak, a magyar autópálya projekteket pl. 26-27 évre, a felsőoktatási beruházási szerződéseket 20 évre kötötték.

⁴Tervezés-Építés-Fejlesztés-Finanszírozás-Működtetés-Végleges átadás

változatok, az egyik legelterjedtebb nálunk a DBFO. A tipikusnak tekinthető szerződésben az állam a magánszektor aktorait közszolgáltatásra alkalmas infrastruktúra tervezésével és építésével bízta meg, s annak használatba vétele után az üzemeltetési funkció is az üzleti szervezet feladata lesz a megbízó állam rögzített kritériumainak megfelelően. A projektet gyakran állami garanciákkal ugyan, de a magánszféra finanszírozza, cserébe az állam a működtetés évtizedei során a működési költségeknél jóval nagyobb összeget fizet. A szerződéses struktúrát mutatja az 1. ábra.

A gondosan előkészített és jól megvalósított együttműködés a felek számára egyértelmű előnyökkel járhat. A szerződő közintézményt üzleti gondolkodásra készíti, míg a magánszférát jelentős összegű üzletekkel gazdagítja anélkül, hogy a költségvetési hiány mértékét növelné. A szükséges létesítmények tehát további állami eladósodás nélkül elkészülnek, és a köz javára működhetnek, a terheket pedig csak hosszú időperiódusra osztva, viszonylag egyenletes ütemben kell viselnie az állami költségvetésnek, végső soron az adófizetőknek. A költségvetés terhei összességében, nominális összegben a beruházás bekerülési értékének többszörösére rúgnak, de a teherviselés csak a működéssel egyidejűleg indul, nincs szükség a klaszikus állami beruházásokra jellemző nagy kezdeti tőkeáfordításra.

A partnerség elméleti és gyakorlati létjogosultsága

A bevezetőben említett vegyes gazdaság eszméje az állami beavatkozások hibáira és a piaci tökéletlenségekre vezethetők vissza, logikus szintézise a közgazdászok kétirányú elkötelezettségének. Az egyik csoport ugyanis a piaci tökéletlenségeket hangsúlyozza és a hatékonyabb állami beavatkozások, így az állami nagyberuházások szükségessége mellett érvel a társadalmi igazságosság, esélyegyenlőség, méltányosság és a szociális háló erősítése érdekében. Legfőbb érvek az alábbiak:

- A fogyasztóknak gyakran nem áll rendelkezésükre elegendő információ a termékekről és az árakról - a tökéletes informáltság tehát nem érvényesül, pedig a piac csak így tudná a gazdaságot tökéletesen szervezni.
- Nem létezik tiszta verseny, mert sem a piacra lépés nem teljesen szabad, sem pedig a piaci szereplők ereje, befolyása nem egyforma; akadhat köztük olyan is, aki befolyással bír az árakra, így nem az állam az egyetlen torzító tényező.
- Léteznek egészen sajátos közjavak, melyek fogyasztásában nincs verseny, sőt a fogyasztásból senkit nem lehet kizárni, azt senki sem utasíthatja vissza (például védelem), ezek biztosítása mindig klasszikus állami beruházásokkal történt.
- Számolni kell az externáliákkal - azokra is hatással lehet bizonyos tevékenység, akik maguk nem részei annak. E hatásokat a piac kezelni aligha tudja.
- Végül pedig előfordulnak olyan méretgazdaságossági problémák, melyek miatt a piac szereplői nem realizálják az elvárt hasznot, ezért a tevékenységben nem kívánnak részt venni, pedig az a közösség szempontjából nélkülözhetetlen. Ilyenkor egyedül az állami инвестиáció biztosíthat megoldást. (BARR, N. 2004)

A fentieket kiegészíti az infláció, a munkanélküliség és a piaci egyensúlytalanság, mint folyamatosan jelenlévő tünetek, melyek egyaránt ellene hatnak a makroszintű hatékonyságnak (STIGLITZ, J. E. 1999). Tehát ezekben az esetekben az állam szükségszerűen beavatkozik: szabályoz, finanszíroz, illetve maga állít elő bizonyos javakat vagy végez el olyan szolgáltatást, melyet a piac nem, vagy nem hatékonyan végezne, esetleg jövedelem átcsoportosítást hajt végre adókkal és támogatásokkal, azaz keresleti oldalról avatkozik be (BARR, N. 2004). Ez az érvrendszer tehát az állami beruházást szükségszerűnek véli a jóléti állam szerepkörében.

Még egy érvet érdemes megemlíteni az állami beavatkozás támogatására, ez pedig a közgazdaságtan újabb irányzatával, a térgazdaságtannal kapcsolatos. Porter, Krugman, Feldman és mások arra mutattak rá, hogy a piac a gazdaság térszerkezetében sem képes makroszintű optimumot létrehozni, így a térbeli

externáliák nem érezhetők, a megfelelő koncentráció nyomán létrejövő szinergiák pedig nem jelennek meg a régiókat erősítő tényezőkként. Ezek miatt is indokolt, hogy az állam beruházásaival élen járjon, térben is terelve az üzleti szervezeteket a magasabb társadalmi hasznosság felé.

Mások viszont éppen az aktív állam ellen érvelnek a beavatkozás törvényszerű hiányosságaira helyezve a hangsúlyt. E hiányosságokat Stiglitz négy fő okra vezeti vissza:

1.) állami beavatkozás esetén is korlátozottan áll rendelkezésre az információ, ezért nem lehetnek kellően megalapozottak a beruházási döntések;

2.) a kormánynak csak korlátozott ellenőrzési lehetősége van akciói, így nagyberuházásai hatását illetően, ezért elmaradhatnak a várt pozitív hatások, sőt káros folyamatokat is gerjeszthet az állami akció;

3.) a kormánynak ugyancsak korlátozott eszközei vannak a bürokrácia ellenőrzésére is, ezért nem garantált, hogy a törvényhozó eredeti szándéka szerinti lesz a joggyakorlat, végül

4.) a politikai folyamatok, a demokratikus rendszerek képviselői demokráciája magában hordozza annak a lehetőségét, hogy a politika aktorai tudatosan különböző érdekcsoportok hasznát szolgálják inkább, vagy nem is képesek átlátni a komplex problémákat.

Az állami befolyás visszaszorítását, a közvetlen helyett a közvetett beavatkozást szorgalmazók szerint a piaci önszabályozó mechanizmusok minél hatékonyabb érvényesülését kell az államnak előmozdítania. Az átláthatatlan, pazarló, rossz gazda, korrupt és dilettáns állami intézmények képével szemben ilyenkor az üzleti szféra tiszta célrendszerét, kreatív és innovatív megoldásait és hatékony működését állítják.

Elegendő a vita szintjét makrodimenzióból leszállítani az egyes projektek szintjére, hogy nyilvánvaló legyen, az összes felsorolt érv pro és kontra megfogalmazható. Azaz elméletileg akár mikroszinten is ki-elégítő megoldást jelenthet az anomáliák kiszűrésére egy vegyes beruházási konstrukció. Állami és magán-szféra projektszintű kapcsolódása tehát a mixed economy leképezése, logikus fejlemény.

Valójában azonban a PPP gyors elterjedése kevésbé az elméletek ütközésének következménye, sokkal gyakorlatiasabb érvekkel indokolható, melyek röviden az alábbiak:

- Jelentős forráshiány állami és tetemes tökebtőke magánbefektetői oldalon.
- A nagyberuházásokkal együtt járó kockázatmegosztás szándéka⁵.
- A közszféra jelentős szaktudásbéli lemaradása, innovációs hátránya.
- A közszolgáltatások iránti társadalmi igény növekedése és a voksszerzési szándék.
- A gyors és korszerű beruházások, a hatékony eszközműködtetés, a versenyképesség ígérete.
- A maastrichti kritériumok miatt lecsökkent állami mozgástér.
- Az állami döntéshozók rövidtávú, és a magánbefektetők stratégiai érdekeinek egybeesése.

Országoként eltérő, melyik készítés mekkora súllyal szerepel a PPP beruházási döntések háttérében. Magyarországon egyértelműen az állami forráshiány a vezető indok, ezért is vitatják sokan a döntéselőkészítés módszertanát, melyben a partnerségi megállapodás mellett annak ellenére viszonyítási alap a tisztán állami beruházás, hogy megvalósítási esélye rendszerint zérus. Különösen az utóbbi években nyilvánvaló a közvélemény számára is, hogy a kérdés nem az, milyen módon valósuljon meg egy korábban klasszikus nagy állami beruházásnak számító projekt, hanem, hogy megvalósuljon-e egyáltalán. Ha igen, ennek egyetlen reális módja a PPP lehet.

⁵Valójában ez inkább az üzleti szféra törekvése, mely a nagy üzlet ígérete mellett a fokozott kockázatokat természetesen hárítani igyekszik. Az állam oldaláról a felelősség szétterül, a negatív kimenetek ritkán járnak együtt konkrét felelős személyek vagy csoportok anyagi veszteségeivel, így a tényleges kockázatátvétel igénye közel sem ugyanolyan.

A versenyképesség egyes dimenziói és a partnerségi beruházások

A PPP megállapodások keretében megvalósuló beruházások döntési háttere, a mögöttes megfontolások a hatásvizsgálat szempontjából részben figyelmen kívül hagyhatók. Az egyik fő kérdés, hogy milyen következményei lesznek egy beruházásnak a lokáció szerinti versenyképesség tekintetében. Ehhez természetesen a versenyképesség dimenzióit is át kell tekinteni.

1. A „versenyképesség fő tényezői között a következőket szokták említeni: tőkefelhalmozás, oktatás, befektetés a kutatásba és fejlesztésbe, az adózás szerkezete, kereskedelempolitika, jogi és politikai struktúrák, erkölcs.” (BESSENYEI I. 1997, p. 5)

Ebből következően egy egyetemi beruházás, mely a felsoroltak közül közvetlenül három kulcstényezőt érint, közvetett hatását illetően pedig vitathatatlanul befolyásolhatja még az utóbbiakat is, valódi aranytojást tojó tyúk a versenyképesség növelésének stratégiájában. Az utóbbi néhány évben a felsőoktatásban százmilliárdos nagyságrendű fejlesztések történtek, s ezek zöme PPP formában valósult meg. A beruházások hatáselemzését ex post még nem lehet elvégezni, hiszen az itt szokásos 20 éves futamidő első éveiben vagyunk. Az elsődleges hírek azonban rendkívül kedvezőtlen szerződéses kondíciókról szólnak – pl. jellemző az egyetemek devizában rögzített kötelezettségvállalása –, mely miatt egyes intézmények máris komoly bajban vannak, akár a megszűnésük is fenyegethet. Ráadásul az egyetemi beruházások nagyobb része kollégiumfejlesztés volt, ahol a felsőoktatás valódi húzóereje nem érvényesül.

2. A területi versenyképességre vonatkozó általános, EU, OECD által is jóváhagyott megfogalmazás a következő: „a vállalatok, iparágak, régiók, nemzetek és nemzetek feletti régiók képessége relatíve magas jövedelem és relatíve magas foglalkoztatottsági szint tartós létrehozására, miközben a nemzetközi (globális) versenynek ki vannak téve.” (SÜLI-ZAKAR I. 2003, p. 174) A definíció tehát a jövedelemre és a munkahelyek számára helyezi a hangsúlyt, így mérése ennek megfelelően az alábbi mutatókkal történik: egy főre jutó GDP, foglalkoztatási ráta, munkaképesek lakossági aránya, munkatermelékenység stb. Minden PPP beruházásra igaz, hogy a létesítése során emeli a régiós foglalkoztatottságot és jövedelmet is. A nagy projektek egy része működési ideje alatt is közvetlenül hatással van az említett mutatókra, mert tartós munkahelyeket eredményez – ilyen lehet pl. egy PPP-ben épített kórház. Más projektek bekerülési értékükhöz képest csak kisszámú, folyamatosan fenntartott munkahelyet eredményeznek, de közvetett hatásukban mégis emelik a GDP-t és a régió aktivitási, illetve foglalkoztatási rátáját – erre lehet példa egy közlekedési infrastruktúra-fejlesztés.

3. Porter nyomán ismert, hogy a „versenyelőnyök adott hazai, térségi bázisban gyökereznek, ezáltal a helyi tényezők meghatározók a vállalatok globális versenyében.” (LENGYEL I. 2000, p. 965). A megállapítás nem csak az üzleti szférára igaz, a nemzetgazdaság versenyképessége sem ab ovo létezik, hanem versenyképes régióiból ered, ahol a tőkefelhalmozás, a humántőkébe vagy a K+F-be való befektetés jelentheti a fejlődés eszközét.

Ebből viszont a szubszidiaritás Európában oly népszerű elve következik, mely a központi állami szerepvállalás helyett a helyi „államot”, a települési önkormányzatok akcióit favorizálja. A kérdéssel a fiskális föderalizmus elmélete foglalkozik behatóan, s e tekintetben a közösségi döntések elméletével is összhangban van, mely főként a centralizáció problémáival és a szükségszerű kormányzati kudarcokkal foglalkozik. A PPP konstrukció ésszerű gyakorlata és a szubszidiaritás azonban nem mindig hozható összhangba. A partnerségi szerződések olyan bonyolultak, hogy olykor seregnyi szakértő dolgozik rajtuk, tehát nagyon nagy az előkészítés és megvalósítás során felmerülő „fix” költség. Ebből következik, hogy a megoldást 1-2 mrd. Ft alatti fejlesztésekre nem ajánlják, a szétaprózott önkormányzati PPP szerződések ezért részben szakmailag kifogásolhatók, hibásak, előnytelenek, másrészt fajlagosan még a szokásosnál is drágábbak lehetnek. A PPP tehát hatékony alkalmazást feltételezve inkább központi projektekre alkalmas megoldás, így viszont a regionális esélyegyenlősítést nem feltétlenül szolgálja, csak egyes kiemelt régiók versenyké-

pességét emeli.

4. „Míg a hagyományos regionális gazdasági fejlesztés a vállalatok új telephelyeinek az adott régióban való létrehozását támogatja, és a kívülről jövő beruházásokat ösztönzi, addig az új regionális gazdaságfejlesztési politika a belső erőforrásokra koncentrál, a régióban új cégek létrehozását támogatja, meglevő cégek bővülését ösztönzi, és a legújabb technológia használatára bátorítja a cégeket.” (DÖBRÖNTE K. – VIDA SZ. 2004, p. 10). A modern regionális politika tehát endogén fejlesztéseken alapul, szükségszerűen a kkv szektor szereplőire épül. A PPP konstrukcióban a kkv-k, mikrovállalkozások ma legfeljebb csak sokadik szintű alvállalkozóként kapcsolódhatnak, ha egyáltalán szerephez jutnak. Mind a projektnagysággal összefüggő erőforrásigényből, mind a kapcsolódó kockázati és finanszírozási kérdésekből, mind a centralizált döntésekből az következik, hogy ma a projektekbe eséllyel csak tökeerős nagyvállalatok képesek bekapcsolódni. A megvalósult projekteket tekintve úgy tűnik, még azok száma is csekély, csupán néhány favorizált üzleti partner működik e fejlesztésekben. A területi versenyképesség erősítése ennek ellenkezőjét kívánná, ehhez azonban a kkv-k szándékán kívül nagyon sok feltétel hiányzik. Erős önszervező mechanizmusok, kamarák, szakmai érdekképviselők híján úgy tűnik, egyedül állami segítséggel lehetne a kisebb vállalkozásokat egységesen fellépni képes, üzleti partner szerepre alkalmas holdinggá szervezni, erre azonban nem csak a képesség, az akarat is hiányzik. Az állami bürokrácia döntéshozói számára egyszerű, kényelmes, kifizetődő megoldás a megaprojektekre mindig ugyanazon alkalmas partnereket megtalálni. Ezek a monopolpozíciók azonban semmivel nem szolgálják a nemzetgazdaság versenyképességét.

5. A versenyképességre is igaz, hogy fenntarthatósága kulcskérdés. Ha egy terület csak addig versenyképes, míg korlátos erőforrásai ki nem merülnek, kedvezőtlenebb pozícióban van, mintha folyamatosan képes erőforrásait pótolni. Bizonyos értelemben a tartósság a PPP-ben többszörösen kódolva van. A beruházásokra általában igaz, hogy multiplikátort indítanak be, így tovagyűrűző hatásukkal együtt az eredeti befektetés akár többszörösét is megmozdíthatják. Jellemző, hogy a projekthez kötődően egyéb beruházások is elindulnak, így az akcelerátor-hatás is megfigyelhető. Természetesen a partnerségi beruházásra is érvényesek ezek az ismert mechanizmusok, sőt a projektméretből adódóan nem jellemző, hogy e hatások elszivárognának, vagy kimutathatatlanok maradnának. A PPP-ben ráadásul az állami beruházáshoz képest nominálisan többszörös összegek mozdulnak meg, így ez is növeli a hatásukat. A PPP végül is folyamatos állami pénzkiramlást jelent több évtizeden keresztül, mely szintén növeli és „tartósíthatja” a kedvező hatásokat a régió versenyképességére.

6. Fontos versenyképességi tényező az innováció. A téma önmagában is sokkal nagyobb terjedelmet igényelne, említése pedig elkerülhetetlen. Röviden úgy foglалható össze, hogy bár a tárgyalt konstrukció nem ellentétes az innovációnak, mint az egyik legfőbb versenyképességi dimenzióknak a fejlesztésével, a hazai és nemzetközi projektek nem mutatnak e téren nagy eredményt. Ennek több oka van. Az egyik, hogy a fejlesztésekben résztvevők nem feltétlenül a leginnovatívabb vállalkozások, az említett kkv szektor, melyet a legkreatívabb szintnek tartanak, szinte kimarad a beruházásokból. A másik ok, hogy a projekteknek nagyon nagy hányada építési beruházás, s az építőipar innováció szempontjából nem húzóágazat. A harmadik, talán legfőbb érv, hogy az innovációk döntő részét a kereslet, a fogyasztó kényszeríti ki, a PPP-nél pedig az állam a megrendelő. Az alacsony innovációs hatásért tehát a kevésbé kreatív állami bürokrácia is okolható.

7. Végezetül említék még néhány versenyképességet befolyásoló dimenziót. Az egyik a skálahatás, mely kifejezetten erőssége lehet a PPP-nek éppúgy, mint a klasszikus nagy állami beruházásoknak. Azzal ellentétben azonban a tulajdonjogból eredő versenyelőny a PPP-ben hiányzik, a maastrichti kritériumok miatt ugyanis az állam éppen abban érdekelt, hogy mérlegen kívüli tétel maradjon számára az eszköz, így a tulajdonlásból eredő előnyöket önként adja át az üzleti partnernek. Szintén versenyelőnyként tartja nyilván a közgazdasági szakirodalom a forráshoz jutás lehetőségét, mely tekintetben a PPP-re igaz az állami garanciavállalás ereje, tehát PPP-ben megvalósuló fejlesztéshez nagyobb eséllyel társul finanszírozó partner, mint egy magánberuházáshoz.

Természetesen a fenti lista távolról sem teljes, kiegészíthető lenne pl. a flexibilitás, az időfaktor, a minőség, a minőség-költség kérdéseivel, mint esetleges versenyelőnyt megtestesítő faktorokkal. Azonban úgy ítélem meg, mindezek kevésbé függenek a projekt tulajdonviszonyaitól és a köz- és magánpartner kooperációjától, azaz a PPP koncepciójától, sokkal inkább az adott projekt menedzselésétől.

Zárszó

A versenyképességi jelentések publikálását évről évre nagy figyelem kíséri. A világszerte legelismertebb jelentéseket a Világbank (Doing Business), az International Institute for Management Development (World Competitiveness Yearbook) és a Világgazdasági Fórum (Global Competitiveness Report) adja ki. Az utóbbi 2008-as jelentése szerint Magyarország 14 helyet csúszott vissza az utóbbi egy év alatt, és a tendencia sajnos tartósan mutatkozik, a nemzetgazdaság versenyképessége ugyanis 2005 óta romlik. A trend megfordítása olyannyira fontos, hogy egyetlen lehetséges eszközt sem lehet negligálni. A logikus kérdés tehát nem az, szükség van-e állami, magán és PPP beruházásokra, a tőkefelhalmozás bármely módjára, hanem hogyan lehet mindezeket a lehetőségeket a leghatékonyabban felhasználni a versenyképesség növelése érdekében. Különösen azért, mert a nemzetgazdaság makromutatói erősen korlátozzák a tisztán állami beruházásokat, a magánberuházások direkt befolyásolására nem igen van mód, az ösztönzési politikának pedig változó volt az eredményessége - vagy inkább eredménytelensége - az elmúlt években. A köz- és magánszféra PPP-konstrukció keretében való együttműködése az elmúlt tizenöt évben hallatlan módon elterjedt a világban. Magyarországon is nagyfokú PPP-aktivitás tapasztalható az utóbbi években, de a kifizetések összessége a jogszabályi limitet még messze nem érte el.⁶ Fontos azonban tudatosítani, hogy a PPP-konstrukcióban az államnak még a tisztán állami beruházáshoz képest is kritikusabb szerepe van, a projekt sikere – már ami a társadalmi hasznosságot illeti – korántsem biztos. A tökéletlen előkészítés és lebonyolítás miatt a partnerség helyett egyenlőtlen pozíciót is rögzíthet a szerződés, akár évtizedekre is bebetonozhatja a közintézményt egy számára előnytelen helyzetbe. Ugyanakkor a kellően előkészített és átgondolt beruházások tartós versenyelőnyt eredményezhetnek, hiszen több kritikus versenyképességi dimenzióra is kedvező hatással lehetnek.

Irodalomjegyzék

- ACS, Z. – VARGA, A. 2002: Geography, endogenous growth and innovation. *International Regional Science Review* 25, pp. 132 - 148.
- BÁGER G. 2007: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok. ÁSZ FMI, Budapest.
- BARETTA, A. – RUGGIERO, P. 2008: Ex-ante evaluation of PFIs within Italian healthcare sector: What is the basis for this PPP?, *Universita degli Studi di Siena*.
- BARR, N. 2004: *Economics of the Welfare State*. Oxford University Press, pp. 98-100.
- BESSENYEI I. 1997: A gazdaság versenyképessége és az oktatás. *BKE Műhelytanulmányok*, 12.
- DÖBRÖNTE K. – VIDA SZ. 2004: A regionális politika és intézményrendszer szerepe Magyarországon. *TÉT* 4., pp. 1-28.
- EATON, E. – AKBIYIKLI, R. – DICKINSON, M. 2006: An evaluation of the stimulants and impediments to innovation within PFI/PPP projects. *Construction Innovation*, 6., pp. 63-77.
- EU Parlamenti Állásfoglalás 2006: A magán- és közszféra közötti partnerségek, valamint a közbeszerzésről

⁶Az 1992. évi Államháztartási törvény a hosszú távú kötelezettségvállalás mértékét a költségvetés bevételi főösszegének három százalékában maximálja.

- és a koncessziókról szóló közösségi jog. EUR-LEX, C313, pp. 447-451, <http://eur-lex.europa.eu>
- FROUD, J. 2003: The Private Finance Initiative: risk, uncertainty and the state. *Accounting, Organisations and Society*, 28, pp. 567-589.
- ISMAIL, S. – PENDLEBURY, M. 2006: The private finance initiative (PFI) in schools: The experiences of users, *Financial Accountability & Management*, 3., pp.381-400.
- KARAKAS P. – LEINER V. – PERCZE R. – WAGNER A. 2004: PPP kézikönyv, a köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Budapest, 128 p.
- KRUGMAN, P. 1991: Increasing returns and economic geography. *Journal of Political Economy* 3., pp. 483-499.
- LENGYEL I. 2000: A regionális versenyképességről. *Közgazdasági Szemle*, december. pp. 962-987.
- LENGYEL I. – MOZSÁR F. 2002: A külső gazdasági hatások (externáliák) térbelisége. *Tér és Társadalom* 26. pp. 1-20.
- PORTER, M. E. (1996): Competitive Advantage, Agglomeration Economies, and Regional Policy, *International Regional Science Review*. 1-2., pp. 85-94.
- RECHNITZER J. – LADOS M. 2004: A területi stratégiáktól a monitoringig. *Dialóg Campus*, Budapest-Pécs, 364 p.
- SHAOL, J. 2005: A critical financial analysis of the Private Finance Initiative: selecting a financing method or allocating economic wealth? *Critical Perspectives on Accounting*, 16, pp. 441-471.
- STIGLER G. J. 1989: Piac és állami szabályozás. KJK, Budapest, 469 p.
- STIGLITZ, J. E. 1999: Economics of the Public Sector. W.W. Norton & Company, p. 85.
- SÜLI-ZAKAR I. 2003: A terület- és településfejlesztés alapjai. *Dialóg Campus*, Budapest-Pécs, 470 p.
- VARGA A. 2005: Kutatás-fejlesztés, agglomeráció és gazdasági növekedés Magyarországon. GKK Műhelytanulmány, 5.
- VEENHOVEN, R. 1996: Developments in satisfaction-research. *Social Indicators Research*, 37. pp. 1-46.
- WEIERMAIR, K. – PETERS, M. – FREHSE, J. 2008: Success factors for public private partnership. *Journal of Services Research*, 2., pp. 7-21.

A projektgenerálás, mint a területi tervezés lehetséges eszköze

Bevezetés

A 2004-2006 között megnyíló I. Nemzeti Fejlesztési Terv (I. NFT) öt operatív programjának forrásaira a Dél-dunántúli régióból összesen 4000 pályázat közel 136 milliárd Ft igényelt támogatással érkezett be, ami az ország összes pályázatának 9,8%, illetve 10,1%-a. A beérkezett pályázatoknak mind országos, mind dél-dunántúli viszonylatban mindössze 46%-a részesült kedvező elbírásban. A támogatási összeg oldaláról is hasonló ez az arány. A Dél-Dunántúlon az igényelt támogatás 40%-át ítélték meg, a többi elutasításra került. Az országos átlag még ennél is rosszabb képet mutat (37%) (EMIR, 2008). Ez egyrészt azt mutatja, hogy megfelelő szinten szükséges pályázati formába önteni a projekteket, ezen túlmenően fontos, hogy a területfejlesztési igényekhez illeszkedő pályázati kiírások szülessenek.

A projektgenerálás fogalma

A projektgenerálás fogalma több tevékenységet integrál: egy meghatározott földrajzi területen az adott problémára megoldást nyújtó fejlesztési lehetőségek, projektötletek feltérképezését, valamint azoknak a területre vagy ágazatra vonatkozó egységes adatbázisban való folyamatos kezelését jelenti (BERENDI J. et al. 2004). A projektgenerálás a finanszírozó szervezetek szempontjából azért hasznos, mert ennek az eszköznek a segítségével választ kaphatnak a vizsgált terület, vagy ágazat minőségi és mennyiségi fejlesztési igényeiről. Ezáltal lehetőségük nyílik arra, hogy a valós igényekhez hangolják a rendelkezésre álló fejlesztési forrásokat. A projektgazda szempontjából pedig a saját projektjével való szembesülés és számvetés lehetőségét kínálja.

A térségi szereplők (települések, kistérségek, megyék, régiók) nem mindig rendelkeznek önálló stratégiával, emiatt a fejlesztési ötleteik sok esetben nem épülnek egymásra. A projektgenerálás jó eszköz lehet arra is, hogy biztosítsa a különböző szintek fejlesztései szándékainak egységes módon való kezelését (BERENDI J. et al. 2007).

A térségi projektgenerálás főbb szakaszai

A térségi projektgenerálás folyamatában két különböző szakaszt lehet megkülönböztetni:

1. Az első szakasz a térségi szereplők fejlesztési elképzeléseinek, projektötleteinek feltérképezése, összegyűjtése műhelymunkák keretében, illetve projektgyűjtő adatlappal való megkereséssel. A műhelymunkák során a személyes találkozások alkalmával lehetőség nyílik a különböző közigazgatási szintekre vonatkozó stratégiák, fejlesztési célkitűzések, támogatási programok ismertetésére.
2. A második szakasz az összegyűjtött fejlesztési elképzelések egységes adatbázisban való rögzítése. A rögzítés lehetőséget biztosít a projektötletek adatainak részletes feldolgozására (megismerésére és elemzésére), ezáltal a releváns projektötletek meghatározására és továbbfejlesztésére.

A projektgenerálásban részt vevő szakembereknek ismerniük szükséges nem csak a tervezés keretfeltételeit, de a térségi szereplőket is. A folyamatosan fenntartott, személyes kapcsolat elkerülhetetlen

feltétele a hatékony projektgenerálásnak, hiszen a potenciális projektgazda és a tervező szakemberek közötti hatékony és reális információáramlásnak záloga a bizalom. Ehhez nagymértékű anyagi- és humán-erőforrás szükséges. A projektgenerálási tevékenységet a kistérségekben a regionális fejlesztési ügynökségek keretében dolgozó kistérségi koordinációs hálózat kollégái végzik, akik helyben tájékoztatják a területi szereplőket a stratégiai dokumentumokról, s gyűjtik össze a projektjavaslatokat, valamint vesznek részt projektgeneráló rendezvényeken.

A projektgenerálás teljes folyamata túlmutat a projektek kampányszerű gyűjtési akcióin, egy teljes projektfeltárási és feldolgozási folyamatot, a projektcsatornát öleli fel (KÉZY B. – BARNÁ Z. 2004). Jogszabályi keretek között a projektcsatorna fogalmát¹ első ízben a 15/2004. (VIII. 14.) TNM rendelet határozta meg.

Összefoglalva, a projektgenerálás definíciója alatt egy adott térségben a fejlesztési igények, ötletek, szükségletek felmérését, minősítését és megvalósíthatóság szerinti szelektálását, valamint az életképes javaslatok részletes kidolgozását értjük.

A projektgenerálás szerepének vizsgálata a regionális tervezésben

A Dél-Dunántúlon lezajlott főbb projektgenerálási akciók

Az elmúlt hat év során a Dél-dunántúli régióban hét fontosabb átfogó projektfejlesztési program zajlott le, melyek összefoglaló adatait az 1. táblázat tartalmazza. A bemutatott akciók közül az első öt kampányszerű, egy-egy tervezési időszakhoz köthetően valósult meg. Míg az Európa Pályázat Előkészítő Alap központi kezdeményezésként zajlott le, addig a további hat munka a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.² (DDRFÜ) felvállalásaként indult el.

A program neve	Központi	Regionális	Beérkezett projekt- ötletek száma (db)	Fejlesztett projektek száma (db)
	kezelésű			
MATRA		*	62	53
PEA I.	*		353	93
EU Projekt I.		*	159	47
EU Projekt II.		*	289	77
PEA II.		*	25	25
SFP-k		*	1598	-
Kistérségi cselekvési tervek		*	közel 4000	-

1. táblázat. A Dél-Dunántúlon végrehajtott jelentősebb projektelőkészítő-programok legfontosabb paraméterei

Forrás: saját összeállítás a DDRFÜ Kht. adatai alapján.

¹ „Projektcsatorna rendszer: a régió fejlesztésével kapcsolatos projektek előzetes értékelésére, kidolgozási folyamatának elősegítésére, valamint a támogatási döntésig történő figyelemmel kísérésére szolgáló rendszer” (15/2004. (VIII. 14.) TNM rendelet).

² 2008. augusztus 14-től: Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (DDRFÜ Nonprofit Kft.).

A kezdeti projektgenerálási akciók

A MATRA program

A Holland Külügyminisztérium által támogatott MATRA képzési program célja volt, hogy az uniós forrásokat felhasználó projektek menedzselése területén jártas szakembereket képezzenek ki Magyarország hét régiójában. Az EU projekt I. program mellett ez volt az első olyan nagyobb tréning a Dél-Dunántúlon, mely az önkormányzati és állami intézmények, továbbá a civil szervezetek munkatársainak módszertani ismereteit kívánta megalapozni a projektfejlesztésben (MATRA, 2004).

Az EU projekt I. és II.

A 2003-ban indított EU projekt, mint az első átfogó, projektgyűjtő-rendező program („A Strukturális Alapokból finanszírozható fejlesztési projektek előkészítése a Dél-Dunántúli kistérségeiben”) elsődleges célja az volt, hogy elősegítse egy projektbázis megteremtését a Dél-dunántúli régióban. A munka középpontjában egy műhelymunka-sorozat állt, melynek keretében a potenciális projektgazdák a régió valamennyi kistérségéből megismerhették a projektgenerálás és fejlesztés során alkalmazható módszereket, illetve gyakorlati szakértői segítséget kaphattak konkrét projekt-elképzeléseik kidolgozásához (Zárótanulmány, 2003).

A fentiek folytatásaként, 2004-ben a DDRFÜ központi finanszírozással összegyűjtött 289 új projektötletet, előkészített 77 új, az Új Magyarország Fejlesztési Terv Operatív Programjaihoz (ÚMFT) illeszkedő projektjavaslatot, illetve kidolgozott 15 komplett pályázati anyagot (EU Projekt 2, 2004). A létrejött projektjavaslatok alapjai lehetett a KEZDET adatbázisnak, melynek alkalmazásával a Dél-Dunántúlon zajlott a fejlesztési ötletek kezelése.

Az Európa Pályázat Előkészítő Alap

A Phare támogatásból finanszírozott, 2003-ban indított Európa Pályázat Előkészítő Alap (PEA) célja olyan projektek teljes körű előkészítése volt, amelyek megvalósítása az Európai Regionális Fejlesztési Alap, illetve az Európai Szociális Alap támogatásának elnyerése esetén az uniós csatlakozást követően megkezdődhet. A PEA nem közvetlen anyagi támogatást, hanem szakmai háttérrel nyújtott a kiválasztott projekt-ötletek pályázatokká történő fejlesztéséhez. Ez elsősorban a köz- és civil szférának jelentett volna nagy segítséget, melyek a kidolgozás forrásait nehezen, vagy egyáltalán nem tudták volna előteremteni. A PEA negatívuma és tanulsága, hogy mind az értékelés, mind az eredményhirdetés, mind a kidolgozás jelentős csúszást szenvedett az eredetileg tervezett időpontokhoz képest (PEA, 2003), mely hátráltatta a kidolgozott pályázatok uniós forrásszerzési esélyeit.

Az ÚMFT Operatív Programjait megcélzó, az I. NFT megvalósítása alatt zajló fő projektgeneráló akciók

A második Pályázat Előkészítő Alap

A második Pályázat Előkészítő Alap³ (PEA II.) program 2005-ben került lebonyolításra, de ellentétben a PEA I. programmal az irányítást már a régiók maguk végezték.

A program legfontosabb célja az volt, hogy a 2007-2013 időszakra a régiók megfelelő mennyiségű és

³ Projekt Generation Facility II. fejezeti kezelésű előirányzat felhasználásának részletes szabályairól szóló 15/2004. (VIII. 14.) TNM rendelet írta elő a projektfejlesztést a területfejlesztés szempontjából kiemelt projektek előkészítésére a 2007-2013-as fejlesztési időszakra vonatkozó NFT, valamint a Kohéziós Alap részeként megvalósítandó, kiemelt jelentőségű projektek azonosítása és előkészítése érdekében.

előkészítettségű projekttel rendelkezzenek. A projektfejlesztés keretében projektek gyűjtésére, majd projektcsatorna rendszerben való gondozására került sor az egyes régiókban. A projektek kiválasztásáért és előkészítéséért a regionális fejlesztési tanácsok voltak felelősek. A Dél-Dunántúlon a kistérségi javaslatok alapján döntöttek a végleges listáról, melyek közül a rendelkezésre álló keretből 25 kiemelt fontosságú projekt részleges, vagy teljes kidolgozása valósult meg (PEA II., 2006).

A kidolgozott projektek közül volt olyan, amelyik az időközben megváltozott pályázati kiírás miatt nem lett jogosult a beadásra, illetve nem érte el a megfelelő pontszámot. Az esetek nagy részében azonban a fejlesztett projektek beadásra kerültek, s jó eséllyel indultak a támogatás megszerzéséért.

A Dél-Dunántúlon lezajlott regionális szintű projektgenerálás eredményeinek elemzése

A Stratégiai fejlesztési programok kialakítása során végzett projektgyűjtés tapasztalatai

Az ÚMFT regionális operatív programjai két éves akcióterveinek megalapozására, valamint az ágazati operatív programok (OP) akcióterveihez javaslatok megfogalmazására több régióban Stratégiai fejlesztési

SFP	Projektötletek száma (db)		Becsült költségvetéssel rendelkezik (db)		Becsült költségvetés (e Ft)	
	összes	DDOP témaköreihez illeszkedő	összes	DDOP témaköreihez illeszkedő	összes	DDOP témaköreihez illeszkedő
Üzleti szolgáltatások fejlesztése	93	44	74	38	41 265	8 639
Barnaövek rehabilitációja	128	107	119	106	142 642	120 687
Turizmus	573	573	304	304	250 974	250 974
Közlekedésfejlesztés	373	317	321	265	1 595 629	148 429
Környezetfejlesztés	431	127	376	107	620 637	96 045
Humán					280 990	
Összesen	1 598	1 168	1 194	820	2 932 137	624 774

2. táblázat. A dél-dunántúli Stratégiai Fejlesztési Programok kapcsán gyűjtött projektek összefoglaló adatai¹

Forrás: saját összeállítás a DDRFÜ Kht. adatai alapján.

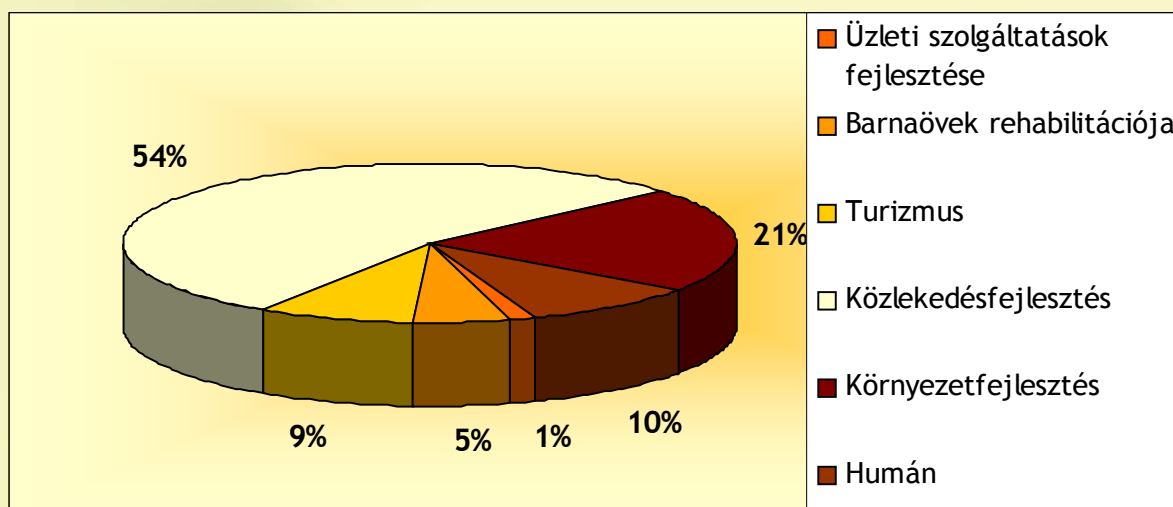
¹ A 2006 végére elkészült Humán Stratégia Fejlesztési Program specifikus helyzete miatt nem került bele az összehasonlító táblázatba. Ezen program esetében sokkal részletesebb helyzetelemzés és stratégia készült 2015-ig, mely a prioritásokon belül intézkedés szintig tartalmazza az egyes fejlesztéseket.

programokat (SFP) fogalmaztak meg. A kidolgozott dokumentumok tartalmazták az adott tématerülettel kapcsolatos fejlesztési igényeket, függetlenül azok forrásszükségletétől. A Dél-Dunántúlon az alábbi SFP-k születtek, melyek tartalmazták a régió számára releváns projektjavaslatokat is:

- *A gazdaságfejlesztés területén:* üzleti szolgáltatások fejlesztése; barnaövek rehabilitációja; turizmus fejlesztése.
- *A közszolgáltatások területén:* környezetfejlesztés; közlekedésfejlesztés; humán közszolgáltatások.

Az SFP-khez kapcsolódó projektgyűjtés során a régióból beérkező projektjavaslatok hozzárendelésre kerültek a Dél-Dunántúli Operatív Program (DDOP) témaköreihez, és az ágazati OP-k⁴ prioritásaihoz és komponenseihez (2. táblázat).

Az SFP programok során összegyűjtött projektjavaslatok becsült költségvetési igényét az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra. SFP projektek becsült költségvetési igényének megoszlása
Forrás: saját összeállítás a DDRFÜ Kht. adatai alapján.

Az üzleti szolgáltatások fejlesztéséhez való DDOP-s illeszkedés projektötleteinek alacsony számát az indokolja, hogy már az SFP készítése során kiderült, hogy az ágazati lehatárolások eredményeképpen a KKV-k közvetlen támogatást csak a Gazdaságfejlesztés Operatív Programból kaphatnak. A fejlesztési elképzelések közel kétszeres darabszáma és ötszörös költségvetése jól mutatja, hogy igény van a régióban ezen a területen is fejlesztésre.

Nehézségnek számított a projektgyűjtés során, hogy a gazdasági szféra szereplőit az önkormányzati szektorral szemben nehezebben lehetett elérni. Tőlük adatok a regionális kistérségi hálózaton, illetve a KEZDET adatbázisba való projektötlet feltöltésen keresztül voltak nyerhetők. Ez a probléma elsősorban a gazdasági szférát megcélzó pályázatok esetén jelentett nehézséget, melyek közül kiemelkedik a sok kis szereplős turizmus, azon belül is a szálláshely-fejlesztés. Ez főleg azért jelentett nehézséget, mert az ÚMFT operatív programjai közül turizmusfejlesztésre csak a regionális fejlesztési programokon keresztül lehet támogatási forrást szerezni. Az SFP által meghatározott, szálláshely-fejlesztést célzó projektek 70%-a az önkormányzati szférától származott, ez a szektor azonban nem került be a regionális akciótervek kedvezményezett körébe.

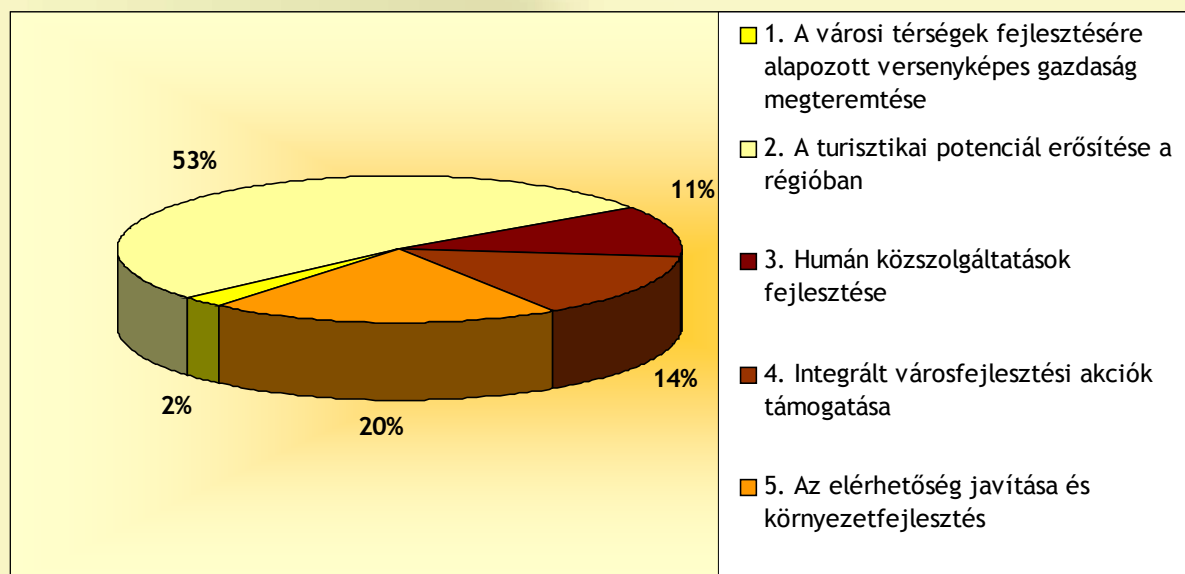
⁴ 2006 nyara szerinti állapotukban

A kistérségi cselekvési tervek projektgyűjtése

2007-ben a DDRFÜ olyan kistérségi cselekvési tervek elkészítését kezdeményezte, amelyek a kistérségek, megyei jogú városok és megyei önkormányzatok számára releváns fejlesztési projekttervezéseket tartalmazták fontossági sorrendben. A cél az volt, hogy a térségi szereplők feltérképezzék mindazokat a fejlesztési projektjavaslatokat, amiket fontosnak tartanak megvalósítani a 2007 utáni uniós fejlesztési források segítségével (DDRFT, 2006).

A munka során a DDRFÜ a korábbi projektgyűjtő, projektgeneráló tevékenységéből származó, közel 4000 projektötletet tartalmazó adatbázis⁵ kiegészítését, felülvizsgálatát, kistérségi szintű elemzését végezte el. A kistérségek, a megyei jogú városok és a megyei önkormányzatok meghatározták az egyes fejlesztések fontossági sorrendjét⁶, valamint ütemezték azok szándékolt indítását. A kistérségi akciótervek legitimációjára a DDRFÜ a Többcélú Kistérségi Társulásokat kérte fel. A beérkezett projektjavaslatokat kistérségi műhelymunka-sorozat keretében vitatták meg a DDRFÜ munkatársai és a térségi szereplők. A feldolgozott információk inputként szolgáltak a Dél-Dunántúli Akcióterv (DDAT) elkészítéséhez, és az ágazati OP-k akcióterveikhez.

Elemzésünk alapjául a 2007 nyarán készült, 1000 fejlesztési tervet tartalmazó lista szolgált. A kistérségi cselekvési tervekben szereplő projektek becsült költségvetésének DDOP prioritások szerinti megoszlását az 2. ábra szemlélteti.

2. ábra. A kistérségi cselekvési tervek becsült költségvetésének Dél-Dunántúli Operatív Program prioritásai szerinti megoszlása
Forrás: saját összeállítás a DDRFÜ Kht. adatai alapján.

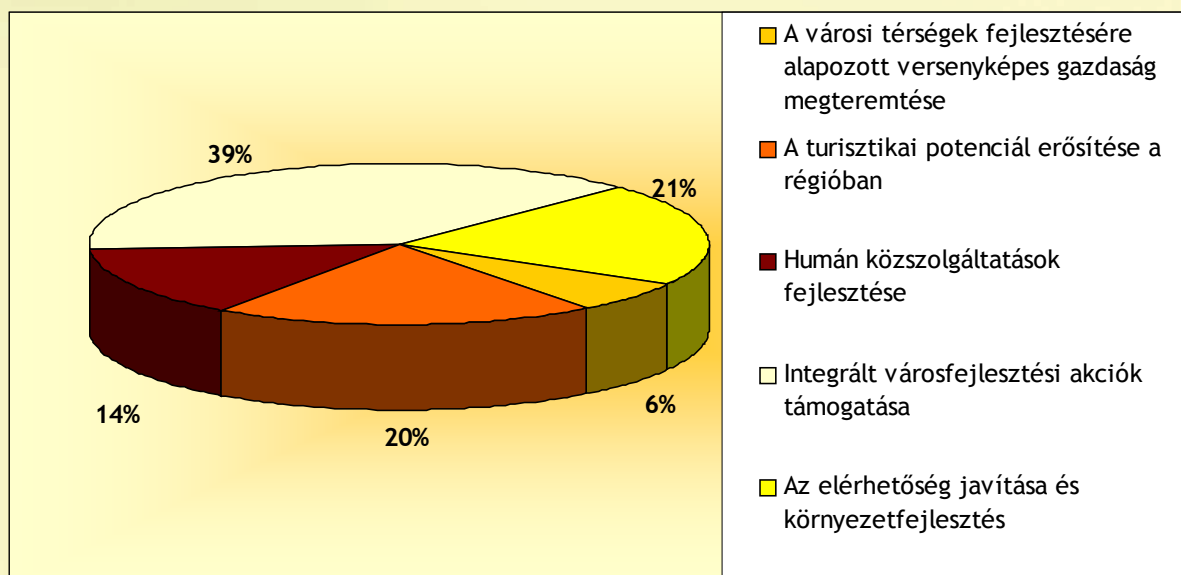
A beérkező projektek darabszámát vizsgálva megállapítható, hogy a szálláshely-fejlesztést célzó projektek 80%-a a gazdasági szféra képviselőitől származott. Ennél nagyságrendekkel (négyyszeresen) nagyobb igény érkezett a „Komplex turisztikai termékcsomagok kialakítása” komponensre, melynek 90%-át az önkormányzati szféra nyújtotta be.

⁵ KEZDET projektgyűjtő szoftver adatbázis alkalmazása.

⁶ Kiemelten fontos fejlesztés, nagyon fontos fejlesztés, fontos fejlesztés.

A Dél-Dunántúli Akcióterv prioritásainak összevetése a dél-dunántúli strukturális fejlesztési programok és a kistérségi cselekvési tervek elemzéseivel

A 3. ábra a 2007-2008 közötti időszakra vonatkozó Dél-Dunántúli Akcióprogram (DDAT) prioritásai közötti forrásmegoszlásokat szemlélteti.

3. ábra. A Dél-Dunántúli Akcióterv (2007-2008) prioritásai közötti forrásmegoszlás
Forrás: A Dél-dunántúli Operatív Program akcióterveinek (2007-2009) alapján saját összeállítás.

A DDAT-ben a prioritások közötti forrásmegoszlási arány csak részben tükrözi a projektgenerálás során feltárt igényeket. Azok nem csupán a regionális, de az ágazati operatív programok által támogatott területeket is magukba foglalják.

A turisztikai – mely csak a regionális operatív programokból jut támogatáshoz – fejlesztési lehetőségek jelentősen elmaradnak a régiós elvárásoktól. A DDAT költségvetésében megjelölt 20%-on belül 48-48% jut a „Komplex turisztikai termékcsomagok kialakítása”, illetve a „Szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások fejlesztése” komponensekre (DDAT, 2008).

Az „Integrált városfejlesztési akciók támogatása” komponens kiemelkedő keretösszeggel jelenik meg az Akciótervben – teljes költségvetési keretének 40%-ával – melynek oka, hogy a Pécs Európa Kulturális Fővárosa 2010 program (EKF) kiemelt projektjeinek 2008-as indítása a prioritás forrásainak 77%-át felhasználja (közel 30 mrd. Ft nagyságrendben).

A költségvetés tekintetében „Az elérhetőség javítása és környezetfejlesztés” prioritás a DDOP-ban és a DDAT-ben megjelenő 26-20%-os aránya az ágazati lehatárolások eredménye. A kistérségi cselekvési tervek kapcsán ez az érték a tervezés elején 20% volt, míg az SFP projektgyűjtésben a régió összes fejlesztési igénye közül a közlekedés- és környezetfejlesztés 75%-ot adott ki. A „Hálózati jelentőségű mellékút-hálózat fejlesztése” komponens a DDOP költségvetésének 52%-át, a DDAT költségvetésének 64%-át teszi ki. A jelentősen nagyobb költségvetés igényű közútfejlesztések a Közlekedés Operatív Programból, mint kiemelt projektek nyerhetnek támogatást.

A „Humán közszolgáltatások fejlesztése” prioritáson belül az „Integrált kis- és mikrotérségi oktatási hálózatok és központjaik fejlesztése” komponens a DDOP-ban a források közel 60%-t, a DDAT-ben 74%-át fedi le. Ennek realizálásához nagyban hozzájárult a Humán SFP keretében kidolgozott, fejlesztéseket is

magába foglaló stratégia. Annak ellenére, hogy nem a DDRFÜ kezelheti ezen prioritás pályázatait, jelentős szerepet vállalt a DDAT és pályázati kiírásainak meghatározásában.

A projektgenerálás a tervezés szolgálatában

A kezdeti évek (2003-2004) projektgyűjtéseinek összefoglaló tapasztalata, hogy bár jelentős eredményeket értek el, kampányszerű akcióknak számítottak. Céljuk az volt, hogy az I. NFT célkitűzéseit megvalósító fejlesztési elképzelések felszínre kerüljenek, és a projektötletek minél inkább megközelítsék a kidolgozott pályázati szintet. Ezek az akciók azonban elsősorban a módszertani ismeretek átadása tekintetében mondhatók sikeresnek, mivel a tényleges pályázati kiírások jelentősen eltértek a felkészülés időszakában prognosztizáltaktól.

A 2007-2013-as tervezési periódusra vonatkozó projektgenerálási akciók keretében a módszertani ismeretátadás és a projektgyűjtés mellett már a hatékony projektfejlesztő tevékenység került előtérbe. A programok célja volt, hogy megfelelő minőségű projektek továbbfejlesztésével támogatásra jogosult pályázatok szülessenek.

A regionális kezdeményezésű és szintű projektfejlesztési tevékenységek (stratégiai fejlesztési programok és kistérségi akciótervek) elemzése azt mutatja, hogy a tervezés és a reális szükségletek között tényleges kapcsolat alakulhat ki. A projektgenerálás során végzett igényfelmérés tárgyalási alapot jelenthet a régiók számára az önálló ROP-ok kialakításánál, s a regionális akciótervek konkrét feltételeinek (ütemezés, keretösszeg) meghatározásánál. Emellett a felszínre kerülő nagy mennyiségű projektötlet és fejlesztési elképzelés alkalmas arra, hogy azokból trendek, területi specifikumok legyenek kimutathatók, amelyek a jövőbeni területi tervezési dokumentumokba beépülhetnek, azok objektív kiindulási alapjai lehetnek.

Összegzés

A Dél-dunántúli régióban végzett projektgeneráló tevékenység az uniós csatlakozást követően egyre jelentősebbé és szervezettebbé vált. Az egymástól többnyire elkülönülő projektgeneráló akciók alkalmával összegyűjtött projektek adatbázisba rendszerezve alapját képezték a későbbi munkának. A fejlesztési tervek pályázati szintre történő kidolgozása mellett nagy hangsúlyt kapott a regionális kezdeményezésű és szintű projektfejlesztő programok (stratégiai fejlesztési programok és kistérségi akciótervek) területfejlesztési tervezésben játszott szerepe.

A helyi fejlesztési igényeket tükröző projektadatbázisból releváns információk nyerhetők a területi tervezés számára. A projektgenerálás folyamatos tevékenységként való alkalmazása elősegítheti a regionális fejlesztési tervek, operatív programok kidolgozását, s hozzájárulhat az ágazati programok kialakításához.

Irodalom

BERENDI J. - G. FEKETE É. - GRASELLI N. SZÜCS J. 2007: [Projektgenerálás. Önkormányzati fejlesztések uniós forrásból - A strukturális alapok felhasználásának gyakorlata önkormányzati szemszögből](#). Képzési anyag. NFH. pp. 249-270. Letöltés: 2008. 01. 25.

DDOP 2007: [Dél-dunántúli operatív program 2007-2013](#). 2007. Letöltés: 2007. 11. 10.

DDAT 2008: [Dél-dunántúli Operatív program akcióterveinek vezetői összefoglalói](#). 2008. Letöltés: 2008. 05. 16.

DDRFT 2006: Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács ülése, 2006. május 31., 17. nr.

- KÉZY B. - BARNÁ Z. 2004: Projektcsatorna. PADF Projekt Értékelő és fejlesztő eszköz képzési anyag. A Modul. MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda, Budapest.
- EMIR 2008: [NFT pályázati eredmények - projekt helyszín szerinti lekérdezések](#). Lekérdezés: 2008. 07. 15.
- MATRA 2004: Végső monitoring jelentés a MAT02/HU/9/1 számú MATRA projekt dél-dunántúli megvalósulásáról. DDRFÜ Kht.
- PEA 2003: PEA elemzés, DDRFÜ Kht.
- PEA II. 2006: Záró szakmai beszámoló PEA II., DDRFÜ Kht.
- Zárótanulmány 2003: EU Projekt - Strukturális Alapokból finanszírozható fejlesztési projektek előkészítése a Dél-Dunántúl kistérségeiben. Zárótanulmány és projektzáró jelentés. Készítette: Megakom Stratégiai Tanácsadó Iroda és Ex Ante Tanácsadó Központ. www.deldunantul.com 2007. 01. 05.
- 15/2004. (VIII. 14.) TNM rendelet a Projekt Generation Facility II. fejezeti kezelésű előirányzat felhasználásának részletes szabályairól .

Könyvismertetés

Lakotár Katalin: Gondolatainkban élő országekpek - Tizenévesek kognitív országekpei szomszédainkról. NYME SEK és a Pauz-Westermann Könyvkiadó, Szombathely, 2009, 128 p.

A kognitív térképezés a pszichológia és a geográfia együttes értelmezéséből kialakult tudományterület, a behaviorista földrajz kutatásának egyik módszere, amely az 1960-as években kezdte meg térnyerését az Egyesült Államokban. Magyarországon az 1990-es évek elején jelent meg, alkalmazása több tudományterület számára kínál újszerű és hatékony megoldásokat. Dr. Lakotár Katalin a Nyugat-Magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központjának docense a közelmúltban megjelent munkájában átfogó kutatásának eredményeit közli, melynek során több terület egységben történő vizsgálatával tárja fel a magyar tizenévesek szomszédos országokról alkotott képét az újszerű módszertan alkalmazásának segítségével.

A könyvön első pillantásra látszik, hogy egy sokrétű tudományos munka eredményeinek bemutatása. Az olvasó olyan művet tarthat kezében, amely az elméleti megalapozottság mellett - hiszen új fogalmakkal is találkozhat - a gyakorlati hasznosíthatóság szempontjából is figyelemre méltó. A szerző ügyelt a részletes, több fejezetre bomló tagolásra, az eredmények hangsúlyozására és bemutatására számos táblázatot és ábrát alkalmaz, színesítve és vizualizálva az eredmények halmazát, rendszerbe foglalva a lényegi elemeket.

A tíz fejezetből álló munka első három fejezetében a kutatás célkitűzései és a felmerülő kérdések mellett széleskörű nemzetközi és hazai szakirodalmi áttekintést kaphatunk egyrészt magáról a kognitív térképezésről, annak tudományrendszertanban elfoglalt helyéről, eddigi alkalmazási területeiről, valamint a módszer felhasználási alternatíváinak részleteiről.

A következő négy fejezetben (4-7-ig) a Lakotár Katalin által végzett kutatás részleteiben merülhetünk el, ahol a tizenévesek mentális térképeinek típusait, azok földrajzi tartalmi helyességét és elemeit éppúgy megismerhetjük, mint az egyes szomszédos országokhoz kapcsolódó, geográfiai asszociációkat (országkontúr és államokhoz kapcsolódó földrajzi helyek és fogalmak egyaránt). A vizsgálatok alapján elmondható, hogy a fejünkben élő képet a tanultak, hallottak mellett az adott országban tett látogatások is jelentékeny módon differenciálják. A vizsgálat eredményeit tovább árnyalja egyes szomszédos államok települési szintű ábrázolásának feladata. A felmérésekben szereplő fiatalok mellett a kontrollcsoportok körében elvégzett vizsgálatok is ezen szempontok alapján kerülnek feldolgozásra, így tulajdonképpen egy ösztársadalmi kép kialakítására nyílik lehetőség.

Az utolsó fejezetek főként a turisztikai imázs kialakításához és formáláshoz, az egyes korosztályok, célcsoportok szokásainak és érdeklődési körének megismeréséhez nyújtanak támpontot, hiszen az ott-tartózkodási szempontú népszerűség-vizsgálatok fontos elemei a marketing tevékenységnek. Emellett az oktatási szempontú elemzések sem maradhatnak el a kutatásból, így a kerettanterv követelményeivel történő összehasonlítás, a fogalmi és topográfiai tájékozottság is hasznos és tanulságos eredményeket jelent az oktatásban részt vevők számára.

Összességében elmondható, hogy egy átfogó, hiánypótló jellegű mű született, amely a földrajz oktatásban aktívan szerepet vállalók, a turizmus területén tevékenykedők, terület- és településfejlesztés területén dolgozók, illetve ezek kutatásával foglalkozók számára tanulságos összefoglaló munka, amely a felnövekvő generációk „tér-képei”-vel segíti a különböző tudományterületek munkáját.

Stefán Klára

PhD hallgató, PTE Földtudományok Doktori Iskola

Sikeres OTDK részvétel

2009. április 7-9-én rendezték meg a **XXIX. Országos Tudományos Diákköri Konferenciát**, melyen a PTE Földrajzi Intézetének több hallgatója eredményesen szerepelt. Az alábbi helyezések születtek:

Első díj:

- Pintér András Gábor (Ásványtan I.); Témavezető: Dr. Kovács János
- Szabó Gergő (Gazdaságföldrajz); Témavezető: Dr. Majdáné Dr. Mohos Mária, Dr. Bugya Titusz
- Szentirmai László (Településföldrajz); Témavezető: Dr. Tóth József
- Vercse Tímea (Népességföldrajz); Témavezető: Dr. Dövényi Zoltán

Második díj és MÁFI Különdíj:

- Petrik Attila (Földtan); Témavezető: Dr. Császár Géza

Harmadik díj:

- Balatonyi László (Hidrológia); + Különdíj; Témavezető: Dr. Czigány Szabolcs
- Ötvös Sándor (Turizmusföldrajz); Témavezető: Dr. Szabó Géza
- Zagyi Nándor (Regionális földrajz); Témavezető: Dr. Wilhelm Zoltán

Az eredményekhez ezúton is gratulálunk!

Égervölgy Konferencia és díjkiosztó

2009. május 11-én került sor az Modern Geográfus Alapítvány által meghirdetett hallgatói kutatási pályázat szóbeli fordulójára és a díjkiosztóra.

Az írásbeli és szóbeli eredmények alapján megosztott **első helyezést** értek el **Petrik Attila és Németh Ádám**, akik így átvehették a Dr. Tóth József professzor úr és neje által alapított **„Égervölgy-díjat”**.

Megosztott **második díjat** kapott a **Jevtuhov Boglárka - Konkoly Sándor** szerzőpáros, valamint **Zagyi Nándor**.

Szintén megosztott **harmadik helyezést** ért el **Mérei András és Sas Csaba**.

Szabó Gergő, Szentirmai László és Vercse Tímea az OTDK-n szekciójukban elért első helyezésük alapján az **„Égervölgy Konferencia” Földrajzi Intézet** által adományozott **különdíjat** kapták.

Eredményükhöz gratulálunk!

Konferencia a PTE Földtudományok Doktori Iskola 15 éves jubileuma alkalmából

A doktoriskolák a tudósutánpótlás-képzés legfontosabb műhelyei, ahol számos ígéretes karrier indul el és számtalan, széles körben is hasznosítható kutatási eredmény születik. Ezek megismertetése érdekében **2009. május 12-én** a Pécsi Akadémiai Bizottság Környezettudományi, Területfejlesztési és Településtudományi Szakbizottsága, valamint a Pécsi Tudományegyetem Földtudományok Doktori Iskolája tudományos ülészakot szervezett, melyen mintegy húsz doktorandusz - a témavezetőik jelenlétében - számolt be munkájáról és eredményeiről. A változatos tematikájú konferenciára az MTA PAB székházban került sor.

Ellentmondásos hírek a várossá nyilvánítással kapcsolatban

A HVG június 5-én megjelent számában közzétett egy listát az idén városi címre aspiráló településekről. Értesülésük szerint az értékelő bizottság már elvégezte munkáját, sőt, a miniszter már továbbította javaslatát a köztársasági elnök felé.

A minden eddiginél több, 31 pályázó már előrevetítette, hogy sok új várost avathatnak 2009-ben is. A szakbizottság a hetilap értesülése szerint idén is három kategóriát állított fel az alábbiak szerint:

Támogatott: Balatonkenese, Beled, Budakalász, Csákvár, Igal, Rácalmás, Zsámbék.

Feltételesen támogatott: Gyöngyös, Kerepes, Mágocs, Medgyesegyháza, Mezőkeresztes, Mélykút, Nagymányok, Pacsa, Sajóbábony, Süllyap, Vép.

Nem támogatott: Csanádpalota, Jászkisér, Kölcse, Nyírmada, Onga, Rákóczi falva, Tápóiszele, Tát, Tiszaalpár, Szászvár, Újkígyós, Vaja, Verpelét.

A miniszter azonban, a szokásosnál talán jelentősebb mértékben is felülbírálván a bizottság álláspontját, úgy döntött, hogy a félkövérrel kiemelt nagyközségek várossá nyilvánítását javasolja (összesen húsz település). Különösen meglepő és szakmai érvekkel nem indokolható Budakalász vagy Kerepes – talán az egész mezőny két legerősebb pályázója – „kihúzása” a listáról. (Forrás: www.varossanyilvanitas.hu)

Szerzőink

Kiss Mónika Dorota

Igazgatásszervező jogász, jelenleg a PTE ÁJK PhD hallgatója. Kutatási területének súlypontjait helyi önkormányzatiság, a helyi közhatalom kérdései képezik.

krasnoludek@freemail.hu

Braunné Fülöp Katalin, MA

Közgazdász, jelenleg a PTE Illyés Gyula Főiskolai karán adjunktusként dolgozik, fő tárgyként számvitelt oktat. 1996 óta bejegyzett könyvvizsgáló, a Tolna Megyei Könyvvizsgáló Kamara tagja. Fő kutatási témája: a PPP beruházások.

fkati@igyfk.pte.hu

Tütő Eszter, MSc

Gazdasági agrármérnök, a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft. munkatársa. Doktori tanulmányait a Kaposvári Egyetem Gazdálkodás és Regionális Tudományok Doktori Iskolában folytatja. Kutatási témájában a regionális tervezést és projektgenerálást vizsgálja.

eszter.tuto@gmail.com

Sáriné Dr. Csajka Edina, PhD

A Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Felnőttképzési Tanszékének munkatársa, egyetemi adjunktus. Fő kutatási területei: a terület- és vidékfejlesztési támogatások hasznosulása; LEADER program tapasztalatainak vizsgálata; felnőttképzés szerepe a vidéki térségekben.

csajka.edina@ke.hu